

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 793.

CHICAGO, ILL., 23. novembra (November 23rd), 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravništvo (Office) 2639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Razvojne smeri.

Neizogibno sili moderno gospodarstvo v koncentracijo. V dobi privatnega kapitalizma je koncentriranje industrije neizogibno združeno s koncentracijo kapitala. Tak je zakon gospodarskih sil.

Razvoj prometnih sredstev, ki je spojen z razvojem kapitalizma, pospešuje ta proces. Železnica doseže vsako malo mesto in omogoča, da se povsod odvijajo prodajalne velikih kapitalističnih podjetij, njih podružnice. Mali mojster je delal za svojo najbližjo okolico; če je mogel izdelati kaj več blaga, ga je odpeljal na letni sejem, kjer se je sešlo na stotine takih prodajalcev. Sedaj dela kapitalistično podjetje za vso deželo in za tujino. Kjer je nekdanj prodajalo na tisoče malih, samostojnih izdelovalcev, prodaja sedaj ena sama družba.

Veleindustrija koncentrira tudi ljudi in pospešuje razvoj velikih mest. Raznovrstna prometna sredstva so tudi tukaj potrebna v njenem interesu. Mnogo ljudi potrebuje mnogo prostora. Če bi morali hoditi delavci po cele ure daleč peš v tovarne, jih tam ne bi mogli dovolj izkoriščati. Zato se grade cestne, zvišene, podcestne železnice itd. Ta prometna sredstva pa zopet omogočajo kupujočemu občinstvu dohod do velikih kapitalističnih prodajal, kjer najde večjo izbero, kakor pri malem trgovcu v predmestju. Tako nastajajo mestna središča, v katerih skoraj nihče ne stanuje, kjer pa valuje najživahnejše trgovinsko življenje in kjer kraljuje velekapitalizem že zaradi tega, ker je manjšemu podjetniku enostavno nemogoče kupovati ondotna draga zemljišča ali pa plačevati visoko najemnino.

Tudi mala obrt noče verjeti v neizogibnost svojega pogina. Kadar spozna, da ne zaležejo apeli na konzumente, poizkusi s konkurenco. Da bi mogel s tržnimi cenami ostati na enaki višini kakor velekapitalist, pritisne tudi mali obrtnik na delavce. Družega izdatnega sredstva nima. Ali ker se v velikem splošnem ceneje producira kakor v malem, mora mali obrtnik v izkoriščanju delavce vprekašati velikega, da zmanjša svoje stroške. To so obupni poizkusi, ki drže tega in onega nekaj časa nad vodo, male obrti pa vendar ne morejo rešiti. Če si dajo še neizkušeni delavci nekaj časa dopovedovati, da je kapitalist skupen sovražnik srednjega in delavskega "stanu" in da morajo zato delavci potegniti z obrtniki, izgube taki argumenti praktično veljavo, čim spozna delavec, da v tovarni sicer ni idealno, vendar pa še bolje kakor pri mojstrčku, pa ga zapusti, da si poišče dela ob boljših pogojih.

Nekateri mali obrtniki pridejo na ta način po obupni borbi za obstanek do poloma in propada, drugi pa do spoznanja, da je bolje, obesiti samostojnost, ki ne daje kruha, na klin, pa iti v kapitalistovo službo in — pomnožiti armado proletariata.

Če je imel kapitalizem nekdanj konkurenčni boj le z malimi podjetji, ga ima sedaj tudi v svojem lastnem krogu. Posamezna premoženja so se že povečala do pravljične velikosti. Miljonar, nekdanj predmet splošnega občudovanja, je v velefinančnih krogih že malenkost. Če se bavi sam zase s kakšno industrijo, spada že med "male" podjetnike. In milijarde stopajo proti njemu v grozeč boj, kakor so včasih milijoni in celo stotisočaki uspešno stopali v boj proti pritlikovski obrti.

Še bolj grozeči postajajo veliki kapitali z združevanjem v velike korporacije, truste, ki posegajo po kontroli celih industrij in imajo očitno tendenco, da spravijo tudi po več industrij pod en klobuk.

Na tej stopnji ni kapitalizem le izkoriščevalec delavstva, ampak tudi lahko brezobzirno izkorišča konzumente, katere je podvrgel svoji oblasti s tem, da je uničil konkurenco.

Ta proces se vrši pred našimi očmi in se ne da utajiti. Njegova tendenca je popolnoma jasna. In če bi mogel iti razvoj brez ovire po ravni poti, bi moral biti končni rezultat ta, da se koncentrira ves kapital v rokah neznatno majhnega števila ljudi, ki ustanove na podlagi svoje neomejene posesti najabsolutnejše gospodarsko gospodarstvo in s tem tudi najokrutnejše politično tiranstvo.

Na tej točki je pa neizogiben popoln polom. Neizogiben je iz dveh glavnih razlogov; Prvič je nemogoče, da bi taka peščica despotov držala vajeti univerzalnega gospodarstva, produkcije in trgovine v rokah, tudi če bi bila sestavljena iz najnadarjenjših ljudi; drugič je nemogoče, da bi cel svet sužnjev, ves odvisen od volje maloštevilnih gospodarjev kapitala prenašal tako despotstvo in se ga ne bi rešil z revolucijo, naj bi bila kakršnokoli.

Bodočnost kapitalizma je torej na vsak način zapечатena.

Ali razvoj seveda ne pojde tako po traku, ker ga ne določa le en sam faktor, ampak je rezultat učinkov raznih sil, ki včasih sodelujejo, včasih pa delujejo druga proti drugi.

Tudi na poti kapitalizma so ovire, in najglavnejše med njimi ustvarja kapitalizem sam. Seveda ni nobena zapreka tako močna, da bi mogla kar ustaviti razvoj ali pa ga celo obrniti v nasprotno smer. Zlasti pa se ne morejo umetno ustvariti take zapreke. Kdor misli, da je mogoče kapitalizem pustiti, da je kapitalizem, pa ga z zakoni ukrotiti in odpraviti njegove uničujoče učinke, kakor se kači izdere strupen, zob in grizljivemu psu natakne nagobčnik, in kdor dela v tem zmislu, opravlja prav tako Sisifovo delo, kakor tisti, ki mislijo, da se sedanost lahko nadomesti s preteklostjo.

Ako ima kapitalizem sam v sebi nagon koncentracije kapitala, tedaj ne more noben papirnati zakon uničiti te sile. To je tako, kakor če bi hotel s kosom časopisa ujeti iz višine padajoč kamen. Tako je, kakor s tekočo vodo; če jo zajezim, bo tekla čez jez, kadar dovolj naraste, ali pa si izgrebe drugo strugo.

Družabne oblike preteklosti so pa mrtve kakor mrlič v grobu, in ravno tako jih ni mogoče priklicati nazaj v življenje. Živele so, ko je bil njih čas, to se pravi, ko so jih razmere porodile in potrebovale; ko so minili pogoji njihovega obstanka, je moral miniti njih obstanek sam.

Reakcionarne sile ne morejo premagati kapitalizma. Tu intam mu lahko vržejo kakšno poleno pod nogo in mu napravijo nekoliko sitnosti. To je pa tudi vse.

Če smo spoznali merodajno moč materialnih razmer, tedaj nimamo izmišljati zvižaj, s katerimi bi preslepili resnične, delujoče sile, ali pa jim zastavili zanke, ampak pogledati moramo, katere sile še delujejo in učinkujejo.

***

Gibanje za federativno delavsko stranko v Zedinjenih državah.

Na detroitski konvenciji socialistične stranke koncem junija leta 1921, je Morris Hillquit sprožil idejo, naj socialistična stranka podvzame korake za ustanovitev ameriške delavske stranke na federativni podlagi po vzoru angleške Labour Party. Proti tej nameri je nastala velika opozicija in Hillquit je zmagal le z malo večino glasov za svoj predlog.

Tajništvo stranke je pričelo potem z dopisovanjem z različnimi unijami in delavskimi frakcijami izven socialistične stranke, in naslovilo nanje vprašanje, v koliko so pripravljene sodelovati za tako stranko in če so pri volji poslati zastopnike na konferenco za samostojno politično akcijo. Odgovori so bili različni. Res napredne unije so popolnoma soglašale s to sugestijo in izjavile, da pošljejo svoje predstavnike na konferenco, kadar se jo skliče. Ene unije, oziroma unijski voditelji, pa so bili mnenja, da mora preden tako konferenco priti iz drugih krogov in ne od socialistične stranke. Na seji eksekutive stranke koncem leta 1921 je poročal strankin tajnik o akciji za ustanovitev federativne delavske stranke, nakar je bila po daljši diskuziji sprejeta resolucija, v kateri je eksekutiva izjavila, da ji ni le na tem, kdo skliče konferenco, ampak na tem, da se jo skliče. Pooblastila je svoje zastopnike, naj se te konference udeleže, toda le kot neuradni zastopniki soc. stranke. V nobenem slučaju pa ne smejo napraviti kakih obveznih sklepov za stranko, ampak prinesiti zaključke konference pred članstvo stranke in jih dati na splošno glasovanje, ako bi bilo potrebno.

Konferenca za samostojno politično akcijo ameriškega delavstva se je vršila meseca februarja 1922 v Chicagi. Sklicale so jo železničarske unije. Navzočih je bilo do dve sto reprezentantov ameriškega delavskega gibanja, med njimi trije vodilni člani socialistične stranke, ki so vsi supaj zastopali nad dva milijona članov. Razun teh treh je bilo precej socialistov, ki pa niso reprezentirali socialistično stranko, ampak unije. Tako je bilo na tej konferenci socialistično mišljenje precej dobro zastopano. Toda večine ni imelo. Fede-

rativna delavska stranka ni bila ustanovljena. Sprejelo se je dolgo resolucijo, v kateri se je obsojalo prizadevanje privatnih interesov poslabšati življenjske razmere ameriškega delavstva. V pogledu samostojne politične akcije je bila večina udeležencev konference za taktiko podpiranja tistih kandidatov, ki so delavstvu najbolj naklonjeni in imajo največ upanja na zmago. Tej taktiki je kolikor toliko pripisati, da so pri volitvah dne 7. novembra zmagali s tako veliko večino ljudje, kakor so n. pr. La Follette, Borah, Shipstead, Frazier itd. Emi izmed teh so delavstvu v resnici naklonjeni, drugi pa so navadni meščanski politiki "progressivnega" tipa. Konferenca je sicer priporočila unijam, da se smejo v posameznih krajih ravnati po razmerah in podpirati tisto strujo, s katero bi se moglo za delavstvo največ doseči. Bogzna kako dober rezultat ta konferenca torej ni prinesla, toda Hillquit je uspel v toliko, da je prodrl s predlogom za sklica-

Morris Hillquit.

nje nove konference za samostojno politično akcijo delavstva. Ta konferenca se bo vršila dne 11. decembra t. l. v Chicagi. Med tem so newyorški socialisti za zadnje volitve že formirali federativno delavsko stranko, v katero so vstopile socialistična stranka v New Yorku, farmerska delavska stranka in razne napredne unije. Volilni rezultat dne 7. novembra ni pokazal, da je to združenje prineslo kandidatov skupne stranke večje število glasov, toda newyorški sodrugi pojasnjujejo, da je bila kampanja kljub skupni kandidatni listi slaba in da so delavske mase hotele vreči republikansko administracijo države New York in raditega glasovale za kandidatno listo demokratske stranke, ki je v New Yorku navidezno v boju za ljudske interese in proti korporeacijam. Seveda, samo navidezno, kajti kljub svojemu radikalizmu je vendar meščanska stranka, ki zagovarja današnji družabni sistem, pri tem pa kritizira in napada predstavnike tega reda.

Akcija za federativno delavsko stranko se torej nadaljuje. Na zadnji konferenci je bilo zastopanih do dva milijona članov raznih unij, na konferenci 11. de-

cembra jih bo najbrž še več. Ako bodo progresivni elementi v večini, bo rezultat konference ustanovitev federativne delavske stranke, v kateri bo vsaka pridružena skupina ohranila svojo samostojnost, toda v političnih bojih bodo nastopale skupno.

Po končani detroitski konvenciji so mnogi člani socialistične stranke nastopili proti zaključku, da bi soc. stranka podvzela akcijo za formiranje federativne delavske stranke, in kasneje so se pojavili tudi iniciativni predlogi proti akciji, ki niso bili sprejeti. Najbolj so nasprotovali ekstremisti; komunisti so napadali najbolj Hillquita. Sedaj pa čitajmo dalje.

Workers party, sestojeca iz komunistov, je sprejela resolucijo, s katero odobrava ustanovitev federativne delavske stranke in naznanja, da bo poslala na konferenco 11. decembra svoje zastopnike in se pridružila novi stranki, ako se ustanovi. Kakšna sprememba v mišljenju tekom pol leta! Ne da je napačna. Prikazuje pa, kako nesmiselno je brezobzirno zabavljanje in obsojanje ene gotove taktike, katero potem sami osvoje.

Bila ta akcija uspešna ali neuspešna, vendar dokazuje, da je sodrug Hillquit uspel tako daleč, da se take konference vrše; in uspel je še dalj. Pred večerom druge konference za samostojno politično akcijo ameriškega delavstva so mu tudi ekstremisti priznali, da je njegova akcija edino primerna za združenje ameriškega delavstva na političnem polju.

V svoji resoluciji sicer niso zapisali tako; celo obregnili so se ob socialiste. Ampak socialistični stranki vendar slede.

Angleški proletariat ima tako stranko, ki se loči od drugih delavskih strank po raznih državah v tem, da je federativna. V nji je združenih več strank, med njimi socialistična, in skoro vse unije. Angleška delavska stranka je pri parlamentarnih volitvah zadnji teden postala druga najjačja stranka v Angliji in število svojih poslancev je znatno pomnožila. Za angleške razmere se je izkazala taka forma delavske stranke primerna; Amerika posnema Anglijo v marsičem, in tudi ameriško delavstvo — pri tem mislimo večino, zapopadena v A. F. of L. — caplja za angleškim delavstvom, le, da za kakih 50 let odzadaj.

V ameriški delavski stranki, ako se organizira, bodo ohranile vse pridružene stranke in unije samostojnost, kakor dosedaj. Socialistična stranka bo vršila svoje aktivnosti naprej, kakor doslej. Pridobivala bo nove člane, širila svoj tisk in se skušala čim bolj uveljaviti v federaciji. Federativna delavska stranka bi ne bila tako radikalna, kakor je n. pr. socialistična, ker bi slonela na večini pridruženega delavstva, in to je konservativno v delavskem pomenu besede. Bila bi podobna farmarski-delavski stranki, ko se je ta ustanovila. Ampak socialistična stranka bi tvorila jedro resničnega radikalizma v tej federaciji.

Delavsko gibanje je danes v novem stadiju organiziranja in delavske mase iščejo orientacije. Ker se je tu pokazala potreba za nekakšen izhod iz sedanje razdruženosti, ga delavstvo išče. Mi ga že imamo v socialističnem programu in naši stranki. Ampak mase še niso pri nas. Če jih nam bo mogoče približati na kak drug način, se to zgodi. Za nas se s temi konferencami ničesar ne izpreminja, kajti naša naloga naprej kakor dozda, je delati v socialistični stranki, širiti socialistično časopisje in literaturo, sodelovati v vseh strankinih kampanjah, ustanavljati nove postojanke, pridobivati nove bojevnike v naše vrste. Poleg dela za združenje ameriškega delavstva je za nas ena glavnih nalog delati za socializem v socialistični stranki.

Kje stojimo?

C. E. Ruthenberg, tajnik Workers' party, h kateri pripada tudi bivša-hrvatska sekcija J. S. Z., je objavil v listih omenjene stranke članek pod naslovom "Kje stojimo?" Kakor smo že poročali v početku organizacije Workers' party, da je ustanovljena iz različnih elementov z razlikujočimi mnenji in tendencami, se to sedaj posebno jasno pokazuje. Voditelji Workers' party so pričeli z javno polemiko in vale krivdo za svoje neuspehe drug na drugega.

Omenjena stranka se je ustanovila iz ostankov bivših komunističnih strank in pridružilo se ji je tudi nekaj nečlanov komunističnih skupin, med njimi finska in češka federacija. V svoj program je sprejela volilno akcijo za glavno sredstvo propagande in sklenila delovati takozvanim legalnim potom. Eksekutiva Workers' party je nameravala poseči v volilni boj za novembarske volitve, toda se ji je le malo kje posrečilo postaviti svojo kandidatno listo. Kjer jo je imela, je pa dobila tako neznatno število glasov, da je treba iskati neke krivdo za neuspeh. V Chicagi in Illinoisu naprimer niso mogli dobiti dovolj podpisov za nominiranje svojih kandidatov in raditega jih niso poskusili nominirati. Priporočili pa so kandidate farmarske-delavske stranke. Na dan volitev so dobili socialistični kandidatje od dvajset do dvaindvajset tisoč glasov, kandidatje farmarske delavske stranke, za katere je agitirala tudi Workers' party, pa od tri do pet tisoč glasov. Ne ena ne druga skupina se ne more ponašati s temi številkami. Ampak v vseh industrialnih središčih, kjer je imela socialistična stranka svoje kandidate, je prejela veliko več glasov kakor vse ostale frakcije skupaj, da, trikrat več od ostalih. To dokazuje, da je sentiment zavednega delavstva na strani socialistične stranke in bi se morali tisti, ki so se ločili od nje, vrniti v njene vrste.

V oktobrski izdaji "Liberatorja" je bil objavljen članek "Delavstvo obračunava z revolucijo", katerega je spisal J. B. Salutsky, član eksekutive Workers' party in preje aktiven v komunistični stranki. Salutsky je pred letom in pred par leti pisal drugače kakor danes. Tudi on je bil "romantičen" revolucionar in propagiral "podzemsko" taktiko za strmoglavljenje vladajočega sistema. Danes imenuje tiste, ki igrajo to taktiko naprej, otročaje. Skupina komunistov, z Ruthenbergom na čelu, je šla v michigansko letovišče in zborovala nekeje v gozdu. Vladni špijoni, ki so o takih zborih ravno tako dobro informirani kakor tisti, ki se jih udeležujejo, so počakali, da se je takozvana konvencija pričela, potem pa podvzeli svoj famozni "raid". Kopicca ljudi je bila aretiranih na podlagi michiganskega protisindikalističnega zakona. Nekateri, ki so imeli prijatelje, da so postavili zanje varščino, so bili izpuščeni. Drugi so ostali v zaporu in njihovi pristaši so pričeli s kampanjo za nabiranje prispevkov in posojil za varščine in za legalno obrambo na sodiščih. Salutsky graja te "revolucionarje", o katerih pravi, da se v zadnjih štirih letih niso ničesar naučili, zato igrajo skrivalnice kakor otroci. Navzeli so se revolucionarne romantike, odgovorni niso nikomur za svoja početja, pa delajo delavskemu gibanju, oziroma Workers' party, občutno škodo. Enako kritizira tudi Fosterjevo Trade Union Educational League, ki se tudi podaja v revolucionarno romantiko in bo s tem zgrešila svoj namen. Salutskyjev članek ni kak konservativen spis. Ravno nasprotno. Toda on ne soglaša z Ruthenbergovo taktiko skrivalnic, katerim morajo slediti dragi sodni procesi, ki vzamejo iz delavskih žepov na tisoče

dolarjev, na drugi strani pa nimajo nobene koristi za povzdigo razredne zavednosti ameriškega delavstva.

Veliko bolj odkrito se je izrazil Lore, član eksekutive Workers' party in urednik dnevnika "Volks-Zeitung", ki pravi, da je Ruthenbergova taktika in njegova konvencija v michiganskem gozdu največ kriva za neuspeh Workers' party pri novemberskih volitvah. V New Yorku, kjer je glavni stan stranke in kjer je njena največja trdnjava, je dobila za svoje kandidate komaj okoli tisoč glasov!

Lore pravi, da je michiganski "raid" ostrašil članstvo stranke, ki se boji novih navalov. In to se je zgodilo prav v tistem času, ko bi se morala stranka posvetiti le volilni kampanji in postaviti povsod svoje kandidate. Radi tega "prestrašenja" pa jih je bila v stanju postaviti le v nekaterih krajih.

Ruthenberg odgovarja, da je michiganski vpad koristil stranki, ker se je z akcijo za osvoboditev aretirancev pojavilo v nji aktivnejše življenje. Ustanovili so se obrambni odbori, v katerih so tudi zastopniki naprednih unij in sklicujejo se protestni shodi, ki se jih lahko smatra za eno najboljših agitatoričnih sredstev.

Za neuspehe Workers' party pri novemberskih volitvah navaja Ruthenberg kot vzrok, da 75% članstva Workers' party ni sposobno vršiti delo v volilni kampanji, prvič, ker velik del tega članstva sploh niso državljeni, in drugič, tisti, ki so državljeni, so večinoma tudi inozemci in ne obvladajo angleščine v toliki meri, da bi mogli agitirati med ameriškim delavstvom. S tem Ruthenberg priznava, da je Workers' party organizacija tujerodcev in kot taka ne more mnogo napraviti v volilnih bojih.

Za fiasko stranke dolži Ruthenberg vodstvo stranke in med krivce prišteva na prvem mestu Salutskyja in Lore-ja.

Ko je bila ta stranka ustanovljena meseca decembra 1921, smo v tem listu pisali, da jo sestavljajo tako različni elementi, da se bo v nji prej ali slej pojavil razdor, ki se je končno pričel pred nekaj meseci in sili bolj in bolj na površje. Z ekstremisti je ta nesreča, da hoče vsakdo uveljaviti svoje mnenje za edino pravo in da hoče biti vsakdo diktator. V tem je vsa napaka.

Kaj se lahko učimo iz tega? To, da je solidarnost mogoča le v enotni organizaciji razredno zavednega delavstva, v kateri ima lahko vsakdo svoje mnenje in propagira svoje nazore, toda taktika, ki jo osvoji večina, mora biti obvezna za vse. In učimo se lahko, da Zedinjene države niso Rusija, ne Nemčija, ampak Zedinjene države. Vsaka dežela ima svoje posebne razmere, svojo zgodovino, svoj razvoj, svoje tradicije, in vse to mora jemati v poštev delavsko gibanje in uravnavati taktiko po razmerah v poedinih deželah.

S ponesrečeno taktiko ekstremistov je izglajena pot za njihov povrtek v socialistično stranko. Debs jim je v svoji izjavi dal migljaj, da če hočejo revolucionarno stranko, naj se povrnejo v stranko, katero so hoteli zrušiti, in delajo v nji, da bo postala res mogočna revolucionarna organizacija. Morda bo prav on veliko vplival, da se bodo oddruženi elementi stregli in se prišli praktičnega dela za socializem v Zedinjenih državah.

Zakaj je kapitalizem na vladi, dasiravno je kapitalistov v primeri z drugimi sloji silno malo? Enostavno zato, ker mu služi večina delavstva, skoro vsi kmetje, cerkve, časopisje itd. Najprvo mu mora odvzeti podporo delavsko ljudstvo. Vse drugo bo lahko.

Na blodnih potih.

K političnemu položaju v Sloveniji.

Pod tem naslovom je priobčilo tržaško komunistično "Delo" izpod peresa Dragotina Gustinčiča članek, ki obsoja taktiko slovenskih komunističnih vodij. Članek se glasi:

"Od spomladi mi sili v roko pero, da bi povedal delavstvu v Sloveniji, da so ga spravili ljudje kakor: Klemenčič, Štefanovič, dr. Lemež in Fabjančič (moj bog!) na blodna pota. Politični kozli, ki jih te švigešvage v delavskih vrstah streljajo, izzivajo že dolgo resno kritiko, odnosno svarilo proletarcev Slovenije in ako nisem storil tega preje, je tega krivo samo dejstvo, da so stvari v danih razmerah tako delikatne, da človek ne ve, kje in kako bi se jih dotaknil in kako bi jih povedal, da bi jih razumela prav delavska ušesa Slovenije. Vsa težkoča moje kritike tiči v tem, da ne morem s tistimi argumenti na dan, ki bi takoj razsvetlili napačno pot, po kateri hođi proletariat Slovenije po krivdi svojih nesposobnih zaupnikov.

Toda izdajstvo, ki ga pripravljajo zgoraj citirani konfuzionarji ali iz čisto osebnih motivov, ali pa iz prostega idiotizma nad proletariatom Slovenije za bližajoče se ljubljanske in druge občinske volitve, je treba končno vendar-le označiti, kakor zasluži. Ti strahopetni politikastrji hočejo uvleči razredno zavedni proletariat za ceno svojih mandatov v volilno akcijo, ki ne pomeni za proletariat Slovenije nič manj kakor podrepanje disidentnim klerikalcem in različnim botgarskim konsumarjem ter bolniškim blagajničarjem. Kakor stoje stvari hočejo v volilni blok z dr. Gosarjevo klerikalno frakcijo, s socialističnimi disidenti (Kocmurjem, Golouhom, Kopačem et consortes) ter z nebodijihtraba "ekstremnimi" avtonomisti Prepeluhovega kalibra.

Da bi šlo tu samo za Lovra Klemenčiča, dr. Lemeža, Štefanoviča in Fabjančiča, bi nam bilo lahko prav vseeno kam ti omahljivci silijo in kje žele očetovati. Kdor je videl dr. Lemeža na vukovarskem kongresu in njegovo Canosso po kongresu, kdor je videl Štefanoviča kot obmejnega komisarja, vojnega atašeja na Dunaju in čital njegovo atašejsko brošuro in kdor pozna Vladimira Fabjančiča tako dobro kakor jaz, ta se more čudom čuditi, da niso ti moške že zdavnaj tam, kjer vsi tisti špisarski bratci, ki so umešeni in pečeni iz istega testa. Toda tu gre za zdravo delavsko gibanje proletariata Slovenije, ki ga vsa brezprimerna reakcija novopečene jugoslovanske buržoazije ni mogla streti. Ne moremo torej dopustiti, da ga zamažejo in devirajo ljudje, ki stoje na čelu temu gibanju samo zato, ker ni mogoče izvesti v Sloveniji javne in odkrite kritike in pokazati proletariatu v pravi luči zablode, v katere ga vleče ta četvorica z vso svojo špisarsko naravo.

Zatorej proletarci Slovenije, pozor!

Kedaj in pod kakimi pogoji lahko sodeluje revolucionarni proletariat tudi z drugimi, reformističnimi in konfesionalnimi delavskimi strankami? Dva slučaja nam dovoljujeta take korake.

1. Kadar ima preiti državna (kapitalistična) oblast v izključno delavske roke. Po nalogu III. internacionale so bili n. pr. nemški komunisti pripravljani podpirati nemške večinske socialiste (Scheidemanna) in centrumaše ter iti z njimi celo na vlado pod pogojem, da izključijo vse druge kapitalistične stranke od vlade.

2. Kadar gre za neposredno obrambo konkretnih delavskih pravic (osemurnega delavnika, ohranitev prazdnice itd.), oziroma za neposredne življenske zahteve (zvišanje mezd, skrajšanje delovnega časa, boj proti haštom itd.). V tem slučaju zahtevamo enotno fronto proletariata.

Občinske volitve pa so za nas neznatnega pomena sploh. One so za nas skoro brez pomena tudi tedaj, ako je pričakovati, da bo imelo delavstvo v občinski upravi večino. Mi vemo, da nam take večine danes prav nič ne pomagajo, ker ako nas ne more vlada sama s kako pretvezo izgnati iz magistratov, pa pošlje na nas svoje plačane tolovaje. V Italiji kakor v Jugoslaviji imamo za to do danes dovolj vzgledov in bilo bi torej smešno, da bi se udajali še kakim social-demokratskim samoprevaram v tem pogledu.

Razredno zavedni proletariat se udeležuje občinskih volitev samo tedaj, kadar hoče: ali šteti svoje glavo, ali pa preizkušati svoje bojne sposobnosti (z orožjem). Vezati pa se pri občinskih volitvah z malomeščani zato, da se lahko pošlje v občinske svete par sodrugov, da se tam skrivajo za hrbti buržoazije in da se jim nudi priliko, da sklepajo žnjo prijateljstva, ali da se kot kompromitirani pri buržoaziji zopet rehabilitirajo, je neodpustljiva napaka proletariata. Dovedanji politični boji so nas preveč izvezjali, da bi ponovno delali take grehe!

Tako mislijo tudi vsi tisti resni jugoslovanski sodrugi, ki vodijo, kolikor dopuščajo razmere, politiko razrednozavednega proletariata v Jugoslaviji. Zdi se mi potrebno, da to še posebno naglasim, ker sem poučen, da se zgoraj navedena četvorica sklicujejo na neko avtoriteto. *To sklicevanje je falsifikat.*

Opozicija, ki se uveljavlja proti temu političnemu parlamentarnstvu v delavskih vrstah Slovenije, je torej na pravi poti. Proletariat Slovenije ji lahko mirno zaupa. Njena deviza je prava: ali gre razredno zavedno delavstvo v Sloveniji samostojno v občinsko volilno borbo, ali pa se volitev popolnoma vzdržali! Za nas niso buržoazni Gosarji, malomeščanski Golouhi, Prepeluhi in podobni kalini manj reakcionarni od Tavčarja, Hribarja, Trillerjev in drugih kanonikov.

Svojo pravo barvo pa so pokazali dr. Lemež in njegovi "komisarji" še s svojo avtonomistično organizativno taktiko. To so stare Lemeževe bolezni. Na teh boleznih je bil enkrat že umrl, to je bilo na vukovarskem kongresu. Takrat mu je stal zvesto na strani Golouh, ki je pozneje v svoji lastni stranki mirno pogoltnil vse svoje separatistične načrte. Morda bom imel še priliko govoriti o teh stvareh. Za sedaj pa:

Proletarci Slovenije, dol s te blodne poti!

Ing. DRAGOTIN GUSTINČIČ.

K temu članku dostavlja uredništvo "Dela", da se s piscem popolnoma strinja.

Da bodo naši čitatelji na jasnem, treba pripomniti, da gre tu za komunistične voditelje v Sloveniji, ki so po razbitju svoje stranke iskali zatočišča v strokovnih organizacijah in vodijo sedaj propagando za neodvisne unije. Take unije sedaj že obstoje.

Gustinčič jih ne kritizira radi tega, ampak zato, ker so se udinjali politični kombinaciji, ki nosi menda ime "Zveza delavskega ljudstva" ali nekaj podobnega. V tej zvezi so v zgornjem članku omenjeni komunisti, dr. Gosarjeva klerikalna frakcija in tisti socialisti (Perič, Kocmur, Kopač itd.), ki jih je pokrajinski odbor Socialistične Stranke Jugoslavije izključil.

Tu ne mislimo izrekati nikakih mnenj ali sodb. Povdariti hočemo le, kako so se nekdanji "nekompro-

misni" radikalci in revolucionarji udinjali strogo kompromisni taktiki. Kje je danes tisti grom, ki smo ga bili vajeni čuti od ljudi, ki so tvorili komunistično stranko? Kje je danes delavsko gibanje Slovenije? V čem obstoji?

Vojna je porodila čudne duhove v delavskih vrstah. Vse mora iti gladko, vse po natančno načrtani poti, in v ta namen so storili kopo točk za svoj kažipot. Ali — razmere se ne ravnaajo po točkah, in delavsko gibanje ni v nebesih, ampak realna stvar.

Napake so se dogajale, ne samo pri ekstremistih, ampak na obeh straneh. Le, da niso "desničarji" toliko naglašali svojo nezmotljivost, kakor "levičarji", in v toliko so napake pri levičarjih večje.

Gustinčičeva obsodba dr. Lemeža, Fabjančiča, Klemenčiča in drugih komunističnih vodij, ali bolje, bivših komunističnih voditeljev, ne bo spremenila razmer v delavskem gibanju Slovenije. Spremeniti jih more na bolje samo ena stvar: Združenje vseh elementov, katerih je več za delavske interese kakor za vodstva in take reči, v enotni stranki, ki bi iz svoje taktike črtala dlakocepstvo in se prijela resničnega konstruktivnega dela za obnovo delavskega gibanja.

***

Angleško delavstvo na pohodu.

Pri zadnjih volitvah poslancev v angleški parlament je Labor Party nadvse nepričakovano napredovala. Delavski kandidatje so dobili TRIDESET Odstotkov od skupnega števila oddanih glasov in na podlagi proporcionalnega zastopstva bi morali dobiti 200 sedežev v parlamentu namesto 142, kolikor so jih dobili na podlagi sedanjega volilnega reda.

Izpad volitev je sledeč:

Stranka	Število glasov.	Število poslancev.
Konservativci in unionisti	5,464,707	346
Delavska stranka	4,191,732	142
Asquith-ovi liberalci	2,619,870	64
Lloyd Georgevi liberalci	1,429,001	44
Neodvisni	269,704	7
Prohibicionisti in "anti-waste"	54,051	—
Komunisti	28,441	1
Irski nacionalisti	12,614	1
Agrarci	11,492	—
Skupaj	14,081,612	605

V volilni kampanji je vsa kapitalistična Anglija vodila eno najenergičnejših kampanij proti delavski stranki. Na shodih stranke torijev (konservativci) so delili delavcem ruske rublje in jim pripovedovali: "Če glasujete za delavsko stranko, bo angleški denar padel na tako nizino, kakor ruski pod vlado boljševikov." Pa ni nič pomagalo; delavska stranka je malo-že podvojila svoje mandate.

Angleška delavska stranka pripada drugi Internacionalni, med tem ko spada neodvisna delavska stranka (socialisti) k dunajski delovni uniji socialističnih strank. Slednja stranka spada k federaciji angleške delavske stranke in kandidatna lista je skupna lista vseh strank in unij, ki ji pripadajo.

***

Za delo, ki ga more opraviti le razum, je preveč čuvstva vedno nevarno.

Izpad novemberskih volitev v Minnesoti.

F. A. V.

Kakor polumračen jesenski dan, prevlečen z meglo, skozi katero je težko prodreti in pogoditi, kaj se skriva za njo, tako nekako je izgledalo v Minnesoti pred volitvami, ki so se vršile 7. novembra. Dasiravno je med ljudstvom — posebno med delavskim — vladala splošna nezadovoljnost nad tukajšnjimi razmerami kakršne so posebno zadnji par let, bi bil tudi najboljši opazovalec napravil pomoto v prorokovanju izida volitev. Da se republikancem ni niti sanjalo da bo volilni rezultat kakor je bil, to danes sami odprto priznavajo v svojem časopisju.

O okraju St. Louis, kjer ima jeklarski trust svoje rudnike, in v katerem so po večini naseljeni Jugoslovani, steber republikanske stranke, iz katerega je doslej vedno izšla zmagovita in v katerem je tudi pri zadnjih volitvah računala dobiti od deset do petnajst tisoč glasov večine, je bila poražena od minnesotske farmerske-delavske stranke.

Prvič v zgodovini političnega življenja te dežele je izšla iz volilnega boja ljudska organizacija s skoro popolno zmago. In pri tem treba vzeti v poštev, da je bila v tem okraju agitacija farmerske-delavske stranke malenkostna v primeri z volilno kampanjo denarnih interesov.

Sicer so morali vsaj tisti, katerim so razmere v železnem okrožju znane in niso še popolnoma obupali nad duševnim zdravjem delavcev, pričakovati, da bo volilni rezultat vsaj v nekaterih okrožjih drugačen kakor prejšnje čase, čeravno se niso nadejali tega kar se je zgodilo.

V splošnem je minnesotsko ljudstvo dne 7. novembra močno pretreslo nazadnjaške, reakcionarne stebre republikanske stranke, katera si je dosedaj lastila neomejeno pravo vladati državo Minnesoto. Dogodi naj se še par takih potresov, pa se ji bo zapelo "libera."

Prva zmaga delavskega ljudstva v Minnesoti je zelo iznenadila in razburila ljudi, ki vedno povdarjajo, da naj ostane v deželi vse tako kakor je. Vsem, ki se razburjajo vsled prve farmerske-delavske zmage v Minnesoti, je treba povedati, da je razburljivost in gnjev zdravju škodljiva in v mnogih slučajih povzroči tudi smrt. Najboljše zanje je sprijazniti se z mislijo, da na svetu ne bo zmerom tako kakor je bilo večeraj in danes, in če tega ne spoznajo, bodo morali doživeti še več iznenadenj, kajti sedaj smo šele v prvem začetku preobrata.

Nikjer v naravnih zakonih ni zapisano, da mora delavsko ljudstvo hlapčevati tistim, ki živijo od njegovih žuljev. Ako je zidar zmožen zgraditi hišo, bo gotovo sposoben tudi gospodariti v nji.

Časopisje, sovražno delavstvu in farmerjem, obeša politični preobrat v naši državi na vrat radikalizmu, kot je že navada, toda ta trditev je brez vsake podlage. Tukajšnje delavstvo (posebno po takozvanem "iron range"), je še daleč od radikalizma in progresivizma sploh. Vzroke prevrata je treba iskati tam kjer so, če hoče biti sodba pravilna. Toda današnji "državniki" nočejo priznati vzrokov izvira, ki tirajo državo do gospodarskih polomov in ljudstvo v obup. Njihova skrajna lakomnost po bogastvu, neomejena pravica, ki jo dajejo trustom, korporacijam in indu-

strialcem vladati nad svojimi delavci, je tisti vihan ki tira delavstvo v zavetje socialističnih in drugih političnih organizacij delavskega ljudstva.

Farmer, ki je garal skozi vse leto, da mu je plačal s čela, postavi svoje pridelke v jeseni na trg, ozirajoč se pred prekupčevalce, ki mu ne dajo zanje niti deset del prave vrednosti njegovega produkta, medtem ko oni, ki ni sejal niti požel, pobere dobiček, medtem — četudi nerad — misli, da je v današnjem sistemu nekaj gnilega, kar je treba odpraviti.

Delavec, ki dela ves mesec tako, da bi skoro bil lahko pustil pri delu, prejme \$80 do \$100 na mesec za svoje produciranje, in s to vsoto naj živi sebe in družino v vsesplošni druginji, njegovi gospodarji si pa delijo visoke dividende.

In to je, kar ga sili k pomiselkom. Zaveda se, da trpi, razume, da je v deželi dovolj bogastev da bi lahko živelo vse ljudstvo v blagostanju, vidi razliko med posedujočim in neposedujočim slojem, pa da bi vsaka svojemu ogorčenju kakor ve in zna.

Imamo oblasti, izvoljene po ljudstvu. Če je ljudstvo brezbrizno, je privatnim interesom lahko. Kade se vzbujajo, nastaja v njihovem taboru strah. Državni uradniki so izvoljeni od ljudstva, torej bi morali delati za ljudstvo, vsaj za tisto večino, ki jih je izvolila. Ljudstvo pa je pričelo obračunavati s hlapci privatnih interesov. Polagoma jih meče med staro ropotijo, kamor spadajo.

Kupovanje senatorskih sedežev, kakor je bil Newberryjev slučaj; nakladanje davkov na ramena revnega ljudstva; sprejemanje postav na škodo ljudskih interesov, kot je n. pr. "tarif bill" itd. itd., so stvari, ki bodo še marsikomu odprle oči. Če poveš kaj podobnega človeku kot je Mr. Kellogg, te bo takoj zavrnel da si radikalec, za katerega ni prostora v Ameriki.

Mr. Kellogg je na svoji govorniški turi po "range" govoril tudi v Duluthu. In kaj je povedal? Nič posebnega, razun to, kar se more od takega človeka pričakovati. Dejal je med drugim: "Amerika za nekateri ljudi ni dovolj radikalna, kakor tudi jaz ne, ampak za katere ni, naj gredo v Rusijo, kjer bodo našli zdostni radikalizma. . . ." Minnesotski državljani pa dne 7. novembra povedali Kelloggu, da je Rusija za Ruse, Amerika pa za Amerikance, in ker Mr. Kellogg ne zna minnesotskemu ljudstvu gospodariti tako, kakor bi bilo potrebno gospodariti, ne bodo šli v Rusijo. Kellogga pa pustili doma, ampak ostanejo v Minnesoti, mesto Kellogga pa so si izbrali drugega predstavnika v zvezinem senatu. Shipstead, kandidat farmerske-delavske stranke za zvezinega senatorja iz Minnesote, je prejel nad 80,000 glasov večine, in to še ni zadnja beseda, razun ako se dogodi konec sveta, kakor ga pričakujejo oni, katerih politična kariera je končana.

Minnesotsko delavstvo, prvič združeno, je v političnem spopadu s sovražnikom izvojevalo zmago, ki je vredna tega imena. Rodila bo dobre posledice, ako se bo započeta ofenziva nadaljevala, dokler ne padne zadnja postojanka kapitalističnih zakopov.

En zaveden organiziran socialist je več vreden kakor deset nezadovoljnežev, ki godrnjajo, pa ne poznajo niti pravih vzrokov svoje nezadovoljnosti.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak svoje stranke. Kdor nosi svoje prepričanje le sam v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki še niso prepričani.

Žid volitev v poljski državni zbor.

Dne 5. novembra so se vršile volitve v poljski državni zbor, pri katerih so dobili socialisti 40 poslancev, sedem več, kakor so jih imeli dozdaj. Volilni boj je bil ljut, ker so se reakcionarni elementi poslužili vseh metod v kampanji proti naprednim strankam. Posebno so se odlikovali poljski klerikalci, ki imajo med evropskim ljudstvom velik vpliv, in plemstvo, ki gre klerikalci na Poljskem roka v roki. Poljski državni zbor šteje 444 poslancev. Reakcionarji so dobili 168 mandatov.

Takozvani centrum, ki ni drugača kakor reakcionarna stranka, delujoča pod liberalno krinko, je dobil sedem poslancev.

Levica poljskega državnega zbora je dobila pri zadnjih volitvah 185 sedežev, kateri se lahko prišteje pet rusinskih poslancev. Narodnostne manjšine, kot Nemci, par židovskih strank, Rusini itd., so dobili 78 poslancev.

Levica sestoji s sledečih skupin:

Kmečka stranka, 71 poslancev; napredna kmečka stranka, 48; poljska socialistična stranka, 40; narodna delavska stranka, 17; dve radikalni kmečki stranki, 6; komunistična stranka, 2; progresivna skupina profesionalnih delavcev, imenovana "poljska državna unija", je dobila en mandat.

Parlament prične zborovati 28. novembra.

Poljska republika obsega 150.000 kvadratnih milj in ima 28.000.000 prebivalcev. Vladajoči režim je v najtesnejši zvezi s francosko vladajočo buržvazijo in nenanja politika Poljske se narekuje v Parizu.

Poljska vidi v Rusiji največjo nevarnost za svojo neodvisnost in vzdržuje raditega velikansko armada, ki žene poljsko državo v bankrot. Z Rusijo ima sicer diplomatske odnose, ki pa so vse bolj kakor prisrčni.

Brez naslova.

Lojze Pirc in Kunde sta se napila in ko sta se najjala po cesti Sv. Klare, je prišlo Lojzetu na misel, da bi bilo dobro "počiti" socialiste. V takem razpoloženju je napisal kos "članka", v katerem se je obregnil ob proslavo petletnice ruske revolucije, ki jo je priredil socialistični klub št. 1, JSZ. Učeni Lojze, ki je nekaj let nazaj stal na "štengah" v Washingtonu s samimi slavnimi možmi in ministri, pravi:

"O tem klubu še nismo nikdar slišali, da bi praznoval obletnico Ameriške Izjave Neodvisnosti, ali rojstni dan Washingtona, velikega Lincolna, ali sploh kaj, kar je v zvezi s svobodo Amerike . . ."

Potem našteva, koliko milijonov Rusov je boljševiška tiranija poglala v smrt in koliko drugih je pomorila lakota, kajpada po krivdi boljševikov. Vse drugače je po Lojzetovem mnenju v Franciji in Belgiji. Tam je kljub dolgoletni vojni že vse urejeno in ljudstvo živi v blagostanju.

Tako sijajno tudi v Franciji in Belgiji ni. Francoski frank ve povedati o tem kaj več, pa tudi nemška marka lahko precej pove o blagostanju v Franciji.

V Rusiji je bila revolucija, ki je strmoglavila carizem; tej so sledili drugi prevrati, nato civilna vojna. Vladajoči režim je imel proti sebi cariste, kapitalizem vsega sveta in vse kapitalistične dežele na svetu. Zavezniki so jo blokiral v imenu civilizacije in s tem

pomagali pomoriti nekaj sto tisoč Rusov. Boljševiška vlada je v teh okolščinah nastopila s silo proti vsaki opoziciji, tudi tisti, ki je imela najboljše namene. S tem se socialisti niso strinjali, ampak vendar je treba priznati, da je Rusija Rusija, kjer je vladala samo brutalna sila. Pirc, kot dober monarhist, ni imel grajalne besede proti carizmu, pač pa je carje slavil kot velike Slované! V resnici so bili rablji in predstavniki največje reakcije, ki je poginila šele leta 1917. In padec te reakcije je vredno praznovati, ker znači nov korak naprej v civilizaciji, ki ga Lojze v svoji omejenosti ne razume. Ameriško "neodvisnost" so okupirali tisti, ki kaj imajo in zato jo tudi oni praznujejo. Pirc je lakaj stranke, ki ima na vesti milijarde grafta samo v vojnem času. Ta stranka je tako razumela izjavo ameriške neodvisnosti, da velja svoboda govora, tiska in združevanja samo za tiste, "ki kaj imajo", za druge, za socialiste n. pr., pa niso take reči kakor svoboda govora in tiska, ampak ječe in če ni drugače, vislice.

Pirc se je razsrdil tudi nad Mussolinijem, ki je uvedel tiranijo nad italijanskim delavstvom in ga primerja Trockiju in ostali "židovski sodrgi". Kaj pa, če bi se tak Mussolini pojavil v tej deželi? Pirc bi bil med prvimi, ki bi se mu prodal. Ali se g. Pirc ve spomniti denunciacij proti slovenskim socialistom tekom vojne? Morda se še spominja, ko je oblastim, pri katerih ima "velik vpliv", svetoval, naj se te in te slovenke socialiste internira? Ali je pozabil, kako se je navduševal za režim na Krfu, ki je danes v sedlu v Belgradu? Morda mu je šlo že iz spomina, da je bil med prvimi, ki je poljubil Petrov in Aleksandrov škorenj!

Veliko ve povedati o delavskih voditeljih, ki vlečejo ogromne plače iz delavskih žepov. Recimo, da bi se g. Pirc enkrat streznil, se popraskal za ušesi, vzela svinčnik in izračunal, kolikšne plače vleče ducat najprominentnejših voditeljev demokratske stranke, potem pa naj bi seštel vse plače, ki jih vlečejo voditelji socialističnega gibanja po vsem svetu, pa bi se nato gotovo še enkrat popraskal.

In "plače", ki jih imajo republikanski in demokratski politiki, tudi gredo iz delavskih žepov. Če je po končanih volitvah dne 7. novembra kaj čital, je lahko videl, kako so nekateri demokratski in republikanski politiki porabili v svojih kampanjah za izvolitev desetkrat več, kakor bi zaslužili v dotičnih uradih, v katere so kandidirali, v desetih letih. Kdo plačuje razliko? In zakaj?

Mussolini je danes predstavnik režima, za kakršnega se navdušuje Pirc. Mussolini je za protektiranje privatne lastnine, za neoviran razvoj kapitalističnih podjetij, za predajo državnih železnic, brzojavnih naprav itd., privatnim podjetjem. Tudi je za znižanje delavskih plač. Socialistom je s svojo organizacijo mnečnozobnežev razbijal tiskarne, dvorane, kooperative itd. Na stotine komunistov in socialistov so fašisti pomorili. Ali ni prav tak fašizem propagiral tudi g. Pirc? Čemu potem napadati človeka, s katerim sta enakega mišljenja? Pozdravite ga!

Gospod Klepetec pri "Kranjskem Slovincu", tajnik "Svete Družine", ki je nekoč sanjal, da postane belokranjski poslanec v ljubljanskem deželnem dvorcu in morda celo na Dunaju, ima razun blagajne Svete Družine in blagajne KSKJ, rad tudi "kranjske" socialiste. V Jolietu je namreč kranjska letnica šele na številki 1722, torej dve sto let od zadaj. Za toliko so odzadaj tudi jolietški "kranjci" Klepetcovega kalibra.

Klepetic pa bi rad tudi peneze vseh drugih organizacij, pa tudi socialistične kase mu diše. Ker ga nekoč neki predsednik Kranjske jednote ni vprašal, če bi bil pripravljen za njim deliti komišen za reinšuranje članstva, ki je prišlo na svet dve sto let prepozno, se je silno razjezil, in dotični predsednik je hvalabogu našel kljub svojemu padcu še boljšo karijero. Klepetic ni bil tako srečen, pa je izračunal, koliko dnevnic bi lahko dobil, če bi postal ob pravem času član JRZ. Za dva dni se bi dobil kar \$14 in to se klepetavemu gospodu silno dopade. Ampak ne dopade se mu, če pride kak odbornik nekranjske organizacije na sejo odbora ali konvencije svoje organizacije recimo iz Pennsylvanije v Chicago, in računa vožnje stroške! Nak, to ne bi smelo biti dovoljeno drugim, kot odbornikom Sv. Družine in KSKJ. ter slovitemu uredniku še bolj slovitega "Kranjskega Slovenca". Če obhaja kak župnik 25-letnico lenarenja "za narod in sveto vero", se mu sme pokloniti nekaj tisočakov. To je druga reč. Če pa kak socialist prejema \$40 tedenske plače za delo, ki je v resnici delo, tega pa v Jolietu ne odobravajo. Zato delajo "šunder". Bog jim pomaga!

***

Žrtve rudniških nezgod.

Spodaj so označene številke smrtnih nezgod in kraji, v katerih so se dogodile rudniške katastrofe. Toda tu so vključene le tiste katastrofe, ki so zahtevale po večje število življenj naenkrat. Popolna statistika izgub življenj v rudnikih bi pokazala, koliko tisoč življenj zahtevajo naravna bogastva, predno pridejo na površje.

Smrtne nezgode v rudnikih bi se lahko omejile najmanj za dve tretjine, ako že ne popolnoma odpravile. Kajti dokazano je, da so se vse te katastrofe dogodile največ vsled nemarnosti družb, ki so zapostavljale varnost rudarjev na korist profitom.

Ameriški premogarji so bili tekom tega leta več mesecev na stavki. Končno je bil dosežen sporazum, ki je bolj premirje kakor sporazum. Premogarji v unijskih rovih se se vrnili na delo pod starimi pogoji, ki ostanejo v veljavi do 1. aprila 1923.

Do tistega časa pa se imajo obdržavati konference med operatorji in zastopniki premogarske unije za izdelanje nove pogodbe. Te konference so se pred kratkim pričele v Chicagi. Operatorji nimajo nobene volje ugoditi zahtevam unije, ki so navsezadnje zelo skromne. Kaj je njim za blagostanje premogarjev in njihovih družin, kaj jim mar osebna varnost njihovih delavcev! Profit, ta je najprvo vpoštevan!

Če bi se moglo tem operatorjem predočiti število žrtve, ki so padle pri delu v rudnikih, njihove smrtne agonije, obupni jok njihovih žen in otrok, revščino, ki vlada v stotisočeri delavskih domovih, bi morda ne bili tako trdosrčni.

Morda!

Ampak profit ne pozna usmiljenja, ne človekoljubja.

Sledeče statistika večjih rudniških katastrof prikazuje saj deloma, v kakšni nevarnosti so človeška življenja pri podzemskem delu.

Kraj	datum	število smrtnih slučajev
Spangler, Pa.	Nov. 6, 1922.....	83
Jackson, Calif.	Aug. 28, 1922.....	47
Butte, Mont.	June 9, 1917.....	156
Finleyville, Pa.	April 23, 1919.....	200

Birmingham, Ala.	May 5, 1910.....	17
Cherry, Ill.	Nov. 13, 1909.....	21
Yolande, Ala.	Dec. 16, 1907.....	3
Monongah, W. Va.	Dec. 9, 1907.....	3
Tokio, Japan	1907.....	6
Cancea, Mex.	June 1, 1906.....	18
Pas de Calais, France	Mar. 10, 1906.....	100
Harwick, Pa.	Jan. 28, 1904.....	1
Hanna, Wyo.	June 30, 1903.....	1
Johnstown, Pa.	July 11, 1902.....	1
Coal Creek, Tenn.	May 19, 1902.....	22
Abver Valley, Wales	May 24, 1901.....	8

***

Charles P. Steinmetz.

Eden najznamenitejših kandidatov pri novemberških volitvah v New Yorku je bil sodrug Charles P. Steinmetz, ki je kandidiral na listi socialistične in fašarske delavske stranke za državnega inženirja.

DR. STEINMETZ

Dr. Steinmetza prištevajo med najpriznanejše vseščake v elktrotehnikih. Listi ga imenujejo "electric wizard". Njega so priporočali volilcem raznih socialističnih tudi drugi progresivni listi, toda izvoljen ni bil, dasi je dobil samo v okraju mesta New York nad dve sto tisoč glasov.

Ameriško ljudstvo se bo moralo še veliko učiti, predno bo znalo izbirati najsposobnejše ljudi v takih važne urade, kakor je n. pr. urad vrhovnega inženirja v državi New York. Steinmetza boste bolje spoznali, ako prečitate tozadevni članek v Ameriškem družinskem koledarju za leto 1923.

***

Indiferentne delavce je treba pridobiti za skupno delo delavske osvoboditve, in za to je treba najti pravo pot, da se jih privede v delavsko organizacijo.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Jesenska priredba "Socialističnega pevskega zbora Naprej" v Milwaukee.

MILLWAUKEE, WIS. — Gotovo se tukajšnji rojaki še spominjajo igre "Na dan sodbe", ki jo je vpriporil v spomladi "Socialistični pevski zbor Naprej". Udeležencem je segla v srce, kajti snov igre je povzeta iz delavskega življenja. Take igre razumejo naši ljudje, saj sami vsaki dan več ali manj občutijo "sladkosti" delavčevega življenja.

Dasi prihajamo po večini s kmetov, nas je usoda pognala v industrijska središča, v katerih imamo neprosto voljno priliko okusiti vse "sladkosti" mezdnega suženjstva. Brezsrčno preganjanje, nepopisno pomanjkanje in druge nadloge tirajo marsikoga v obup in zla dejanja. Tako se godi tudi Antonu Cestniku v igri "Na dan sodbe."

Kadar ima ljudstvo te krivice tako vidno pred seboj v obliki igre, jih razume. Tedaj jasno spoznava krivice, katere nam prizadevajo vlastodržci.

Prešli smo iz kmečkega življenja v veliko industrijsko vrvenje, kjer kot živi stroji ne opazimo toliko mizerije, kajti čute nam zamore, postanemo neobčutni. Spomini na prejšnjo življenje v kmečkih vaseh pa nam še ostanejo. Velikokrat nam uide pogled na ono življenje, ko so nam dnevi potekali tako enolično, mirno, brez senzacij velikomestnega življenja. Toda tudi navidezno mirno življenje našega kmeta ima svojo tragično stran. Tudi te strani ne opazimo v jasnih obrisih, ako se je ne pokaže v izrazitih potezah našim očem. Šele tedaj spoznamo, da v življenju kmeta "ni vse zlato kar se sveti."

Pokazati ljudem celotno sliko je mogoče le v dobri igri in to se je posrečilo dramatiistu v igri "Stari in mladi."

Meni se zdi popolna, vendar pa prepuščam nadaljno sodbo onim, ki jo bodo videli v nedeljo 3. decembra v So. Side Turn. dvorani.

Ali hočete videti, kako izkaže sin spoštovanje do očeta s tem, da ga prežene pod streho in potem iz hiše? Kakšno kazen zasluži tak sin? Kakšno plačilo naj dobi dekle, ki ostane zvesta zaročencu in stoji v težki uri na očetovi strani? Ali poznate veselost in zbadljivost, pa tudi dobrosrčnost, vaškega godca? Kaj naj se pričakuje od lišpavk in njih sebičnosti?

Na ta vprašanja dobite odgovor v igri "Stari in mladi", ki jo priredi "Soc. pevski zbor Naprej" v nedeljo 3. decembra.

A. — H.—

Koncert soc. pevskega zbora "Zarja" v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Kakor vsako jesen, tako je tudi to priredil soc. mešan pevski zbor "Zarja" svoj koncert, ki je v danih razmerah nad vse povoljno izpadel.

Udeležba je bila dobra, ravno tako je bil tudi koncertni program dobro izvajen.

Prva točka programa je bil nastop mešanega zbora z Juvancovo "Na goro"; nadalje: Aljaž: "Občutki";

dvospev "Jaz bi rad rdečih rož" (A. Smit in J. Zupanc); J. Aljaž: "Zimski dan"; Ivan Zorman: "Vprašanje"; to je skladba našega domačega pesnika, ki jo je zapel tenorist Louis Belly. Zapel jo je tako dobro, da jo je moral na željo občinstva še enkrat ponoviti. Brez skrbi trdim, da ima malokateri slovenski pevski zbor tako dobrega tenorista, kakor je L. Belly, da grem še dalj. Dvomim, da ga ima sploh kateri. — Foster: "Domovina"; pel mešan zbor; Medved: "Moja rožica" pel moški kvartet (Belly, Frančeškin, Pernač in Ferluga); želi so toliko odobravanja, da so morali zapeti še eno pesem.

Razun teh so bile na sporedu še "Naša Zastava", "Vijolični vonj" in "Rdeči prapor". Ne bom se spuščal z opisovanjem posameznih točk, ampak zadostuje, če rečem, da so bile vse točke zelo dobro izvajane. Orkestralne skladbe je igral orkester J. Ivanuša. Ivanuš je tudi pevovodja zbora "Zarja", ki je pod njegovim vodstvom zelo veliko napredoval.

Kulturnim ustanovam med ameriškimi Slovenci ni postlano z rožicami. Tudi "Zarja" ima svoje težave in le vztrajnosti sodrugov in pevske moči je pripisati, da se ni zgodilo z njo to, kar se je že s tolikimi podobnimi društvi.

"Zarja" je prebolela male in velike krize, šla naprej, omagovala in se zopet dvigala. Po tem koncertu se ji zopet obljublja porast na pevske močeh, in zbor kakor ostali klubovi člani so uverjeni, da bo prihodnji koncert Zarje še dovršenejši, kakor so bili prejšnji.

Zima se bliža, in žnjo čas zimskih zabav. Prosta narava bo samevala do prihodnjega poletja, ljudje pa v zimskem času iščejo zabave v gorkih sobah in dvoranah. Tudi pevski zbor "Zarja" se je odločil prirediti domačo zabavo, oziroma "kmečko veselico", ki se bo vršila v soboto zvečer dne 25. novembra v prostorih Slov. Nar. Doma. Po umornih vajah je treba tudi nekaj zabave. Plesali bomo, na razpolago bo dober prigrizek, slavnoznane ameriške mehke pijače in druge dobričine. Sicer pa, kaj bi pravil. Pridite sami, da se prepričate. Naše vrle pevke pridejo na to zabavo v starokrajskih narodnih nošah. Zanimivosti bo torej dovolj.

Na to zabavo so vabljeni vsi člani in članice kluba, kakor tudi drugi rojaki in na vsak način tudi rojakinje. Razvedrila bo dovolj za vse in zabavati se je najbolje že na tem svetu.

Na svidenje 25. novembra v S. N. Domu.

J. K.

Kdo naj sodi in obsoja?

CLENCOE, O. — V jugoslovanskih listih, najsibo v starem kraju, pa tudi tukaj, se veliko piše o E. Kristanu, češ, da je s sprejemom službe naselniškega komisarja ali kakorkoli se že imenuje njegov novi poklic, izdal socializem.

Vsekakor izgleda, da se je umaknil aktivnemu delu v socialističnih vrstah z odložitvijo poslanskega mandata in s sprejemom nove službe. Toda obsojati ga radi tega in ga razklicavati za izdajalca se meni ne zdi pravično.

Premišljeval sem precej o njegovem delovanju tekom zadnjih 25 let in še nekaj več. Že v prvih letih svojih aktivnosti se je Etbin Kristan tako uveljavil, da je njegovo ime najtesneje zvezano z zgodovino jugoslovanskega delavskega gibanja. Tudi med drugimi narodi si je pridobil splošni ugled. On je mož izrednih sposobnosti, kakršne poseduje malokdo. Je govornik, pesnik, dramatik, pisatelj, politik, urednik, državnik, diplomat. Radi teh sposobnosti ima od vsega začetka svojega delovanja v javnem življenju neštivilne sovražnike. Morda je ni osebe na vsem jugoslovanskem jugu, ki bi bila toliko obsovražena od nasprotnikov in toliko ljubljena od zavednih delavcev, kakor ravno Etbin Kristan. Med njegovimi osebnimi sovražniki je bilo največ takih, ki so mu bili nevoščljivi njegovih talentov.

Sedaj je mož obsovražen. Tisti, ki poznajo zgodovino delavskih bojev na slovanskem jugu, pa vedo ceniti njegove zasluge, karkoli so že njegove osebne napake. Da bi delavstvo izdal s tem, da je sprejel novo službo, pa jaz ne verjamem. Mož se je najbrž utrudil, njegovi napori združiti razkopane delavske vrste v Jugoslaviji se niso uresničili, pa se je umaknil iz političnega vrvenja, morda samo za en čas.

Nad 25 let sem zasledoval Kristanovo delovanje. Čital sem njegove spise, poslušal njegove govore in z menoj na tisoče in tisoče drugih, katerim je bil glavni učitelj.

Leta 1914 sem bil v starem kraju na obisku. Šel sem tudi na Gornje Štajersko v Leoben, kjer sem sam delal preje dvanajst let. Okoli tri tisoč slovenskih delavcev je delalo tiste čase v tamošnjih premogovnikih. Za časa omenjenega obiska so mi tamošnji nemški sodrugi pripovedovali o E. Kristanu same pohvalne reči. Ko je avstrijsko delavstvo vršilo silovit boj za splošno, enako in tajno volilno pravico, so povabili enkrat leobenski delavci na svoj shod tudi E. Kristana. Shod se je vršil na javnem trgu. Okoli deset tisoč ljudi ga je poslušalo. Med svojim govorom je vzel E. Kristan v roke rdečo zastavo in govoril, kakor zna samo on, da pomeni ta zastava na deset tisoče litrov krvi proletarcev in avstrijska vlada jo hoče še več. Nemški delavci, zavedni proletarci, so mi zatrjevali, da so čuli že veliko govornikov, toda takega kot je E. Kristan še nikdar. Povedal sem jim, da misli odpotovati v Ameriko, nakar so mi odvrnili, da pomeni njegov odhod veliko škodo za slovensko delavstvo, ker rabi tako moč doma.

Na sto in sto shodih je nastopal E. Kristan in oral ledino za socialistično stvar med narodom, ki je bil stoo odstotno pod klerikalnim in vraževernim vplivom. Na vsem slovanskem jugu ni človeka, ki bi za svoje prepričanje toliko trpel, kakor ravno E. Kristan. Na marsikaterem shodu so nazadnjaki organizirali na E. Kristana napad. Duhovniki so ščuvali proti njemu kmete, pobožne ženske so pljuvale za njim, otroci so metali kamenje nanj. Celu vrsto takih slučajev bi lahko naštel, pa se bojim, da bi to opisavanje vzelo preveč prostora. Znani so mi slučajji, ko so ga preganjali vladni komisarji, dobro se spominjam, kako so ga metali v zapor in kako so ga enkrat mučili v ječi v Dalmaciji in niti vode mu niso dali. Bil je ubog, in glad in pomanjkanje sta bila njegova spremljevalca.

Ko je prišel prvič v Ameriko, so ga v New Yorku oropali za vse, kar je imel, in imel je \$40. Ko je prišel drugič v to deželo, so ga istotako napadali, in dvakrat je občutil na sebi težke pasti nazadnjaških, zavedenih delavcev. Po nekem shodu, na katerem ga

napadali srbski fanatiki, se je toliko utrudil, da se je na poti domov spodtaknil in zlomil roko.

V času svetovne vojne, ko so ljudske množice pozabile na vse druge in so se vsi podjarmljeni narodi borili za osvoboditev, je bilo proti koncu vojne tudi v Sloveniji vse pokoncu. V manifestacijskih pohodih so nosili Kristanovo sliko in ga pozvali, naj pride domov in pomaga pri ureditvi in rekonstrukciji nove dežele, ki je nastala na jugu stare avstro-ogrške monarchije. Res je odšel v Jugoslavijo in pričel svoj boj. Bil je poslan v skupščino, kakor se imenuje jugoslovanski parlament, in vodil skoro osamljen boj proti mogočni nazadnjaški kamarili, ki je vzela vlado in moč v svoje roke. Ako bi, takrat komunisti delali previdnejše in kooperirali s Kristanom, bi bilo v Jugoslaviji danes marsikaj drugače kakor je. Toda komunisti so šli s svojo taktiko tako daleč, da jih je pričela vlada z vso silo preganjati in končno je udarila po vsem jugoslovanskem delavstvu, neglede, h kateri struji kdo pripada. V parlamentu se je proti tem nasiljem boril E. Kristan osameljen in na strani je imel le svojo skupino, ki je štela, če se ne motim, deset poslancev.

Ko se je po vojni povrnil v stari kraj, ga je v Ljubljani pričakovala velika množica delavstva in ga spremila z godbo po ulicah.

Ko je prišel prvič v Ameriko, so ga hrvatski sodrugi nosili na rokah kot polboga, mu na shodih aplavdirali kakor nikomur drugemu, nekaj let pozneje pa bi ga najrajše pribili na križ.

Težko je človeku, ki je bil desetletja v boju za delavsko stvar, gledati razdrapane delavske vrste, posamezne frakcije v medsebojnem boju, vse obkladajoče se s psokami. Marsikdo si zaželi mir, posebno, če se nahaja že v poznih letih starosti. Najbrž bo nekaj takega tudi z E. Kristanom. Če bi kdo drugi sprejel tisto službo, bi bilo vse v redu. Njemu pa se šteje vse v greh.

Pred 20. leti je E. Kristan na Dunaju urejeval glasilo železničarske org. Takrat je obdrževal večkrat predavanja v nemškem in češkem jeziku. Ob neki taki priliki je prinesla znana dunajska "Preša", dnevnik, ki je bil takrat svetovno znan, o E. K. opis, iz katerega se še spominjam sledečega stavka: "Majhen je slovenski narod, pa ima tako velikega moža v svoji sredi. Čudimo se, da pusti takega duševnega velikana v tujini, namesto, da bi ga obdržal v svoji sredi. . ."

Tudi danes se vprašam: Kako da ni mogla domovina obdržati tega človeka doma, mesto da ga je odgnala v tujino?

Kolikokrat smo imeli že priliko čitati jokave starokrajске članke, da smo Slovenci narod, ki spozna svoje duševne velikane šele tedaj, ko so mrtvi. V življenju jih ne pozna, jih zametuje in peha v pomanjkanje. Kako imenitno je znal bičati pokojni Ivan Cankar to bedasto, hinavsko jokavost!

Imeli smo Prešerne, Alešovec, Ketteje, Cankarje itd., in kaj jim je dal narod, kateremu so dali kulturo? Vence na grob in slavospeve v listih po njihovi smrti!

Ne sodimo naših velikih mož po njihovih napakah, ampak po delih, ki so jih poklonili narodu. Čitajmo njihove spise, potem jih bomo poznali! Vsakdo lahko napada, vsaka ničla te lahko oblati.

Človeka ne sodi po tem, kar je v njemu slabega, ampak kaj je za ljudstvo dobrega storil. Zamislite se v dolgoletno delovanje E. Kristana, v njegovo trpljenje, v njegove zasluge za probujo in vzgojo delavskega ljudstva, čitajte njegova pisateljska dela, njegove članke in

ljše spise o socialnih problemih, in tistega Etbina Kristana boste spoštovali. Kar je v njem napačnega, ga se, predno ga obsodite, spomnite na biblijski rek: "Kdor je med vami brez greha, naj prvi vrže kamen na nj."

Vzemite, kar vam kdo ponudi dobrega, in odvrnite slabo. Posnemajte, kar je posnemanja vredno, in zavrnite, kar posnemanja ni vredno.

Napisal sem te vrstice, ker mi napadi na tako osebo že presedajo. Ne branim E. Kristana, kajti zato je usoben še sam. Toda ker ga poznam, ker sem bil v delavskih bojih v tistih letih socialističnih aktivnosti, je bil vsak socialist preziran, zaničevan in preganjen, ko je naša ideja pričela komaj dobro prodirati med ljudstvo, mi je poznano tudi delovanje E. Kristana, kakor more biti poznano le tistim, ki ga poznajo od začetka. Naši mlajši sodrugi lahko razvidijo iz teh vrstic, kdo je Etbina Kristan. Ako se je danes umaknil od socialističnega delovanja, mi to ne vzame poguma. Uspeh socializma ni odvisen od tega, če se ta ali oni umakne, ampak od solidarne delavske armade kot celote. Vsekakor pa smatram, da je E. Kristan napravil svoj kos dela za socializem in morda med Jugoslovani še dolgo ne bo moža, ki bi ga opravil toliko kakor ga
NACE ŽLEMBERGER.

Zavednim delavcem v Lawrence, Pa., in okolici.

Sodrugom in somišljenikom naznajamo, da se vrši naša slovenskega socialističnega kluba št. 184, JSZ, dne 26. novembra ob 2. popoldne v dvorani društva osveta na LAWRENCE, PA.

Sodrugi, prišel je zopet mir v te kraje, četudi le časno, in naša dolžnost je, da se snidemo in reorganiziramo naše vrste v boju za naš cilj — da stopimo v akcijo, za kakršno nas poziva sodrug Debs. Da ne bo šlo tega starega borca klic vpijočega v puščavi, je potrebno, da strnemo naše vrste vsi kakor eden v socialistični stranki, v kateri je prostora za vse, ki hočejo delati za preobrat.

Reakcija in kapitalistično izkoriščanje nas pritiska z vso silo k tlom. Organizirajmo se v bojovni stranko, da se otresemo verig tiranije in mezdnega suženjstva.

Pridite dne 26. novembra na klubovo sejo, da bomo na nji razpravljali, kako najbolje voditi naš boj za naše cilje.

W. J. LAZAR; JOHN TRČELJ.

Sodrugom in rojakom v Clintonu, Ind.

Seje socialističnega kluba št. 41. se vrše vsako nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldan pri sodrugu Ignac Musarju, 322 North 12th Ave. Na dnevnem redu so vedno važne razprave, ki bi mogle zanimati vsakega delavca, posebno še sodruge člane. Naša dolžnost je, da se udeležujemo sej polnoštevilno in da vedamo da raste naša organizacija po številu in na plivu. Prihodnja seja bo v nedeljo 26. nov. kot že zgoraj omenjeno. Vsak sodrug naj pripelje seboj po enega novega kandidata; tako bomo učvrščevali našo organizacijo, da bo sčasoma postala ena najmočnejših v I. S. Z.

Frank Brúgar, tajnik kluba št. 41.

Nekateri ljudje govore le o revoluciji in o akciji; ali preveč jim je, da bi pridobili le enega člana socialistično organizacijo.

ROJAKOM V CLEVELANDU.

Tajništvo soc. kluba št. 27 nam sporoča, da je prejelo pošiljatev AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA 1923. — Tisti, ki ga žele naročiti, ga lahko dobe v sledečih prostorih:

John Bradach, S. N. Dom;

Rudi Božeglav, 6006 St. Clair Ave.;

"Enakopravnost".

Dobi se ga tudi pri drugih sodrugih kluba št.

27.

V Collinwoodu se ga dobi pri sodrugu John Prudichu, 1276 E. 168th St.

Kdor želi imeti dobro knjigo za mal denar, naj seže po Ameriškem Družinskem Koledarju. Stane 75 centov vezan v platno.

Od mnogih, ki so ga prvotno naročili po večje število iztisov, smo prejeli že nova naročila, ker so bila prva takoj razprodana. Poročajo nam, da se ni še noben letnik Koledarja prodajal s tako lahkoto kakor Družinski Koledar letnik 1923.

Vprašajte tajnika vašega društva, kluba, ali zastopnika Proletarca, če ga ima on v zalogi. Ako ne, pošljite naročilo direktno na: "Proletarec", 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

VAŽNO.

Ostalo nam je nekaj iztisov koledarja 1922 z mehko in trdo vezbo. Kdor ga hoče naročiti, ga dobi mehko vezanega za 25 centov, če naroči za eno letnik 1923; oba skupaj staneta dolar; oba vezana letnika (1923 in 1922) pa \$1.25. Svoto lahko pošljete v poštne nakaznici, gotovini, čeku ali poštne znamkah.

UPRAVNIŠTVO.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM V JUŽNEM ILLINOISU.

Naznanjamo, da se nahaja na agitacijskem potovanju za Proletarca, prodajo knjig in organiziranje novih klubov sodrug Frank Petrich, tajnik J. S. Z. Do sedaj je obiskal La Salle, kjer se je z njegovim sodelovanjem reorganiziral socialistični klub z 39 člani, nadalje naselbine Oglesby, De Pue, E. Moline in Peoria. Uspeh ki ga je dosegel v teh naselbinah je povoljen. Obišče, oziroma jih deloma že obiskal, še sledeče naselbine: Lincoln, Springfield, Auburn, Virden, Girard, Carlinville, Nokomis, Panama, Livingston, Mascoutah, Johnston City, West Frankfort, Muddy, Kincaid, Dorrisville in Danville. Po možnosti tudi: Brereton, Witt, So. Wilmington, Granville, Wenoma, Orient, Rend, Buckner, Lovington, Pittsburgh in So. Standard.

Sodruge in simpatičarje prosimo naj mu gredo kolikor mogoče v vseh ozirih na roke. Kjer je mogoče naj skličejo sestanek ter delujejo nato da se v njihovih naselbinah vstanovi socialističen klub. Brez socialističnega kluba bi ne smela biti nobena resnično napredna naselbina.

UPRAVNIŠTVO.

Jean Longuet ameriškemu delavstvu.

Eugene Victor Debs zastopniku francoskega proletariata.

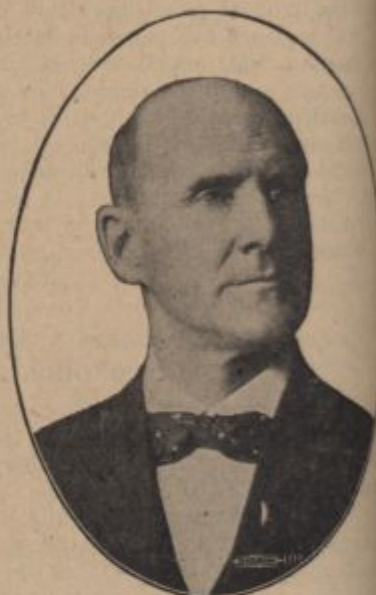

Jean Longuet

Jean Longuet, veliki borec francoskega delavstva, vnuk Karla Marksa, neizprosen v borbi proti francoskemu kapitalizmu in militarizmu, je prišel v Zedinjene države in prinesel bratske pozdrave francoskega socialističnega delavstva ameriškemu proletariatu.

Tudi kapitalistična, imperialistična, reakcionarna Francija, je poslala svojega predstavnika v osebi očeta infamne versaillske mirovne pogodbe, George Clemenceau-ja, ki nastopa na zborih ameriške finančne oligarhije.

JEAN LONGUET, znan vsemu socialističnemu svetu, pride na svojem potu po Zedinjenih državah, tudi v Chicago.

Eugene V. Debs

V nedeljo dne 26. novembra ob 2. popoldne bo govoril v Ashland Auditoriumu na Van Buren St. in Ashland Blvd.

Na tem zborovanju bo nastopil tudi **EUGENE V. DEBS**. To bo njegov prvi javni nastop, od kar je bil poslan v ječo in pozneje izpuščen. Stari Debs se nahaja v zdravilišču, da si dobi novih fizičnih moči, katere mu je vzela vojna furija stoprocentnega dolarškega patriotizma. Kljub temu se je odzval želji čikaških sodrugov in jim sporočil, da bo govoril na tem shodu.

Jugoslovanski delavci v Chicagi in okolici, pridite v nedeljo 26. marca ob 2. popoldne v Ashland Auditorium.

Vstopnina na shod je 50 centov. Vstopnice se dobe v uradu "Proletarca", v kavarni Merkur, 3551 W. 26th St., v uradu okrajne organizacije socialistične stanke, 1501 Warren Ave., in v sledečih prostorih: "Daily Forward", 1128 Blue Island Ave.; "Arbeiter-Zeitung", 1642 N. Halsted St.; Italian Labor Publishing Co., 1044 Taylor St.

Nabavite si vstopnice, ako le mogoče, pred shodom. Pridite na shod uro ali vsaj pol ure pred pričetkom shoda, ako hočete dobiti dobre sedeže. Če se zakasnite, ne boste dobili prostora.

Zvečer isti dan bo banket, na kateem bosta med drugim govorila Longuet in Debs. Vse informacije o banketu dobite pri tajniku socialističnega kluba v uradu "Proletarca".

Zapisnik seje izvrševalnega, centralnega in poverjeniškega odbora J. R. Z.

dne 21. oktobra 1922.

Na podlagi zaključkov eksekutive J. R. Z. je bila sklicana za dne 21. oktobra 1922 v dvorano SNPJ. skupna seja izvrševalnega, centralnega, nadzornega in poverjeniškega odbora J. R. Z., ki je imela odločati o nadaljnjem delu te organizacije.

Brat Frank Alesh otvori sejo ob pol treh popoldne s primernim nagovorom in pojasnilom. Navzoči so: od gl. odbora J. R. Z.: Frank Alesh, Minka Alesh, Ph. Godina, Fr. Gottlicher, Frank Udovich, Mary Udovich, Joseph Zavertnik, Fred Zalaznik, Joseph Oven, M. Lučić in F. S. Tauchar.

Od nadzornega odbora: Bartol Yerant, Aliquippa, Pa.; Anton Zornik, Herminie, Pa.; Frank Udovich, Chicago, Ill.

Od poverjeniškega in centralnega odbora: Vincenc Cainkar, Chas. Pogorelec, Math J. Turk, Filip Godina, Frank Petrich in Frank Zajec. Zapisnikarjem je predlagan in izvoljen soglasno brat Frank Petrich.

Odsotni so: Član nadzornega odbora L. Teodorovich; od gl. odbora John Turk in John Artach. L. Teodorovich je sporočil, da mu je nemogoče priti k reviziji in na sejo radi zaposljenosti. Tajnik Godina je imenoval njegovim namestnikom pri reviziji knjig brata P. Udovicha, kar se sprejme na znanje in potrdi.

Predsednik Alesh predloži sledeči dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnje seje eksekutive J. R. Z.

2. Čitanje gotovih točk iz zapisnika zadnje konvencije JRZ. in odstavkov v zapisniku in resoluciji, ki določajo predajo premoženja JRZ. v varstvo poverjeništvu, sestojecemu s članov SNPJ. in JSZ.

3. Poročilo tajnika.

4. Poročilo odborikov.

5. Poročilo nadzornega odbora.

6. Razno.

Brat Godina čita zapisnik zadnje seje eksekutive JRZ., ki se ga sprejme kakor je bil čitan.

K točki 2. dnevnega reda se čitajo odstavki in resolucija, ki se nanaša na predajo premoženja JRZ. v varstvo poverjeništvu.

Brat Godina poroča, da je prišla eksekutiva JRZ. do prepričanja, da je čas za razpust JRZ. tukaj in da se pozove v smislu na zadnji konvenciji sprejete resolucije na to sejo poverilne odbore, katerim se preda premoženje. V poverjeništvu za predajo premoženja J. R. Z. so izvoljeni: Od SNPJ.: V. Cainkar, Filip Godina in Math. J. Turk. — Od JSZ.: Frank Petrich, Chas. Pogorelec in Frank Zajec.

Nadalje poroča tajnik Godina o sejah eksekutive, kolikor jih je bilo od zadnje konvencije. Omenja, da organizacija kot taka ni bila aktivna na zu naj in tudi ni imela od zunaj nobenih dohodkov, ampak le obresti od naložene gotovine in vrednostnih papirjev, kar bo razvidno iz poročila nadzornega odbora. Kako naj se uredi stvari za bodoče, je pa odvisno od te seje. Poročilo se vzame na znanje.

Predlagano in sprejeto, da naj poda svoje poročilo nadzorni odbor. Knjige so pregledali Bartol Yerant, Anton Zornik, in Frank Udovich, namestnik nadzornika L. Teodoroviča.

Finančno poročilo, predloženo po nadzornem odboru, se glasi:

RAČUN JUGOSLOVANSKEGA REPUBLICANSKEGA ZDRUŽENJA IN AMERICAN JUGOSLAV COMMERCIAL BOARDA LTD.

Od 1. marca 1921 do 21. oktobra 1922.

Dohodki v l. 1921:

V. J. Kubelka povrneno preplačilo (A. J. C. B. Ltd.)	49.00
American State Bank za oglas v spomn. knjigi	40.00
Frank Černe za oglas v spominski knjigi	15.00
Obresti Liberty Bondov (A. J. C. B. Ltd.)	54.18
Obresti Liberty Bondov (A. J. C. B. Ltd.)	49.92
Obresti Liberty Bondov (A. J. C. B. Ltd.)	270.24
Obresti hranilne vloge (J. R. Z.)	30.00

Dohodki v letu 1922:

Obresti Liberty Bondov (A. J. C. B. Ltd.)	291.39
Obresti hranilne vloge (J. R. Z.)	30.45
Obresti hranilne vloge (J. R. Z.)	30.90

Skupni dohodki do 21. oktobra 1922	\$ 861.08
Premoženje dne 28. februarja 1921	28,510.45

Skupno premoženje z dohodki do 21. oktobra 1922	\$ 29,371.53
---	--------------

Izdatki v letu 1921:

Ročna blagajna za razne potrebščine	\$ 25.00
Bartol Jerant, nadz. (voznja in dnevni.)	84.12
Anton Zornik, nadz. (voznja in dnevni.)	73.88
L. Todorovich, nadz. (voznja in dnevni.)	62.70
A. Furlan, plača za zapisnik	5.00
Agnes Grilec, plača za zapisnik	5.00
Mary Udovich, dnevnic konvencije	14.00
Jos. Zavertnik, dnevnic konvencije	14.00
Fr. Zaitz, dnevnic konvencije	14.00
Ph. Godina, dnevnic konvencije	14.00
Fr. Taucher, dnevnic konvencije	14.00
Fr. Alesh	14.00
Minka Alesh, dnevnic konvencije	14.00
Fr. Gottlicher, dnevnic konvencije	14.00
M. Lučić, dnevnic konvencije	14.00
Fred Zalaznik, dnevnic konvencije	14.00
V. Norsič, provizija od oglasov	30.00
Proletarec, za razne potrebščine	15.00
S. N. P. J., najemnina dvorane	5.00
Proletarcu v podporo (za odškodnino)	1,500.00
Proletarcu, najemnina za urad	22.50
Najemnina hranilne bokse	3.00
Narodna Tiskarna za tiskovine	6.09
L. Emmerson, državni tajnik (davek)	25.00
Fred Zalaznik, plača za 6 tednov	240.00
Frank Udovich, selitev oprave	8.50

Izdatki v letu 1922:

Najemnina hranilne bokse	\$ 3.00
Carl Strover, advokatski stroški	47.65
Ph. Godina, poština in drugo	1.90

Skupni izdatki u l. 1921 in 1922	\$ 2,303.34
----------------------------------	-------------

Primankljaj (deficit) A. J. C. B. Ltd. v letu 1920	271.28
--	--------

\$ 2,574.62

Uničena vrednost ostalih znakov JRZ..	1,056.00
Skupni izdatki in znižana vrednost....§	3,630.62
Skupni dohodki s prenosom	§ 29,971.53
Skupni izdatki J. R. Z. in A. J. C. B. Ltd.	3,630.62
Skupno premoženje 21. oktobra 1922 ..§	25,740.91
DELITEV PREMOŽENJA:	
Hranilna vloga Kasper State Bank.....§	2,091.35
Liberty Bondi	8,600.00
Obligacijske vrednosti	2,071.00
Čekovni račun Kaspar State Bank.....	1,828.56
Skupna gotovina	§ 14,590.91
Delnice tiskarne Blaznikovih naslednikov v Ljubljani (K 1,340,000.000) ..	10,000.00
Delnice pri listu "Republica", Beograd	500.00
Inventar uprave po stari vrednosti.....	650.00

Skupno premoženje JRZ. 21. okt. 1922 § 25,740.91

Knjige so bile pregledane in pronajdene vse v polnem redu in soglasju s predloženimi računi in listinami ter drugimi izkazili dne 21. oktobra 1922.

Frank Aleš, predsednik J. R. Z.

Philip Godina, tajnik in blag. J. R. Z.

Frank Udovich, preds. A. J. C. B. Ltd.

Fred Zalaznik, tajnik A. J. C. B. Ltd.

Frank Gottlicher, blagajnik A. J. C. B. Ltd.

Bartol Jerant, I. nadz. Anton Zornik, II. nadz.

L. Todorovich, III. nadzornik.

Frank Udovich, namestnik.

K temu poročilu podajo posamezni nadzorniki še svoje komentarje. Vsi so izrekli, da so knjige v redu. Za tem prečitata brata Godina in Zalaznik še posamezne postavke iz knjig o izplačanih vsotah, o obrestih in transakcijah, nakar se poročilo nadzornega odbora sprejme.

Brat Godina poroča, da se je na sejah eksekutive JRZ. in odbora A. J. C. B. Ltd. prišlo do zaključka, da se gospodarsko organizacijo A. J. C. B. Ltd. razpusti. Podvzeti so bili vsi potrebni koraki, kakor jih določajo tozadevni zakoni za razpust korporacije, premoženje pa se je preneslo v blagajno J. R. Z. V istem smislu poroča brat Zalaznik.

Zalaznik poroča, da je bilo svoječasno nabrano \$60.80 za osirotele otroke v Jugoslaviji, toda ta vsota radi gotovih ovir takrat ni bila odposlana. Poslane pa so bile pred tem reči za uboge zaeno s pošiljativjo paketov in oddane na pristojno mesto. Omenjena vsota, ki je preostala, je všteta v premoženje J. R. Z. Se vzame na znanje.

Zajec vprašuje Godino in Zalaznika, ako imata kakšna poročila o stanju Blasnikove tiskarne v Ljubljani. Iz starokrajskih listov je razvideti, da so se vršile v vodstvu omenjene tiskarne intrigiranja za dobavo kontrole nad tiskarno.

Godina pojasnjuje, da nima posebnih poročil, dobil pa je od drja Periča pismo, v katerem naznaja, da so delnice, glaseče se na ime JRZ, izpolnjene in dane v hranitev Jadranski banki v Ljubljani. Čita tozadevno pismo.

Aleš poroča, da je tudi on dobil pismo od drja Periča podobne vsebine, v katerem ga vprašuje, naj se mu sporoči glede imen zaupnikov za varstvo teh delnic. Nesporazumljenje je namreč prišlo raditega, ker vodstvo tiskarne ni vedelo, ali je imenovala eksekutiva JRZ, za zaupnika tajnika pokrajinske organizacije SSJ. ali centralnega tajnika stranke.

Zalaznik nima k tej zadevi nobenih informacij.

Godina poroča o poteku procesa z zavarovalno družbo za ukradene pakete pri pošiljativji, ki jo je oskrbela A. J. C. B. Ltd. v Jugoslavijo. Pravni zastopnik JRZ. v tej zadevi je odvetnik Karl Strover, kateremu organizacija ne plača kake določene vsote,

ampak je z njim varejena pogodba, da dobi za svoje delo 50 odstotkov iztirjene zavarovalnine v slučaju, da se jo posreči iztirjati in kolikor se bo iztirjalo. Zalaznik poroča o težkočah, ki so v tem procesu. Izpolniti je treba številne listine in jih prevajati, korespondirati s konzulati in iskati informacije v raznih krajih. To daje veliko dela njemu in odvetniku. Poročila o tej zadevi se vzamejo na znanje.

Predsednik Aleš vprašuje, če ima kak član centralnega odbora kako poročilo. Zajec omenja, da je bilo na zadnji konvenciji zaključeno, da naj obstoji tudi v naslednjem terminu centralni odbor. Trije člani v ta odbor so bili izvoljeni na konvenciji, trije nekaj časa pozneje na seji eksekutive JSZ. medtem ko jih gl. odbor SNPJ. ni izvolil do zadnjega časa. Ta centralni odbor se ni nikdar konstituiral, niti ni nihče izmed članov centralnega odbora prihajal na seje eksekutive JRZ., kakor se je to godilo do zadnje konvencije. Pravi, da se njemu ni zdelo potrebno napraviti korakov za konstituiranje centralnega odbora ali prihajati k sejam, ker je imela eksekutiva reševati le notranje zadeve organizacije.

Preide se na točko razno, pod katero je vključeno v prvi vrsti razpravljanje o razpustu JRZ., v sedanji obliki, o predaji premoženja poverjeništvu itd.

Brat Godina čita ponovno točko tozadevne resolucije, ki se glasi:

"Če po dveh letih nastane taka stabilnost v starem kraju, da glavni odbor in centralni odbor prideta do zaključka, da je nadaljno delovanje JRZ. nepotrebno, tedaj se odda premoženje Slovenski Narodni Podporni Jednoti in Jugoslovanski Socialistični Zvezi z nalogom, da ga odpošlje takoj jugoslovanskim organizacijam v Jugoslaviji in okupiranem ozemlju, katere so priznale naš program, da ga porabijo v svrhe, radi katerih je bilo nabrano."

Zavertnik pravi, da je pred nami vprašanje, ali naj se premoženje preda takoj, ali pa naj se še nekaj časa počaka, naprimer kakih osem tednov, tako, da bi se o tej zadevi lahko odprla razprava v naših listih, iz katere bi se razvidelo, kaj je želja ljudi, da se ukrene s premoženjem. Po njegovem mnenju je čas za razpust organizacije v taki obliki tu, gre se le za to, ali naj se stvar izvede na tej seji ali naj se jo, kakor je omenil, za kratko dobo odloži. Pravi, da so stvari v starem kraju take, da se ne more reči o nobeni organizaciji, da resnično zastopa naš program. Sredstva bi se lahko porabila za kake dobre svrhe v Ameriki. Nekateri so mnenja, naj bi se denar porabil za zavetišče, drugi za J. S. Z. in Proletarca. Če bi dali to vprašanje ljudem v razpravo, bi potem lažje sklepali, kako bi bilo boljše postopati.

Zalaznik pravi, da se resolucija, sprejeta na zadnji konvenciji, ne more smatrati tako, kakor da odločuje na prvem mestu, da naj se sredstva enostavno takoj odpošljejo v stari kraj, temveč, naj se premoženje preda poverjeniškem odboru, kakor je konstituiran. Keđaj in kako se odpošljejo sredstva, bo skrbel potem ta odbor.

Zajec pravi, da o stabilnosti v Jugoslaviji, kakršno ima v mislih resolucija zadnjega zbora o predaji in odpošiljanju premoženja, sedaj ni govora, ker take stabilnosti ni, ne v Jugoslaviji niti nikjer drugod. Pravi, da ko je dobil povabilo na to sejo, je izdelal resolucijo, ki naj služi za podlago razpravam o bodočem delu in razpolaganju sredstev v posesti te organizacije. Čita resolucijo ki se glasi:

RESOLUCIJA.

Tekom svetovne vojne se je med jugoslovanskim ljudstvom v Ameriki pričelo gibanje za združenje vseh štirih jugoslovanskih narodov v enotno

državo na federativni podlagi z najširšo demokratično ustavo s tako socialno uredbo ki bi omogočila vsemu ljudstvu v novi jugoslovanski republiki živeti v blagostanju.

To gibanje je leta 1917 našlo svoj izraz v novoustanovljeni organizaciji "Slovensko Republičansko Združenje", ki se je pozneje spremenilo v "Jugoslovansko Republičansko Združenje". Napredni elementi jugoslovanskega ljudstva v Zedinjenih državah so se zbrali pod okriljem te organizacije, da z združenimi močmi delujejo za cilje, ki si jih je zadalo J. R. Z. na svojih zborih.

Po končani svetovni vojni so narekovali mirovne pogoje zavezniški imperialisti in dobili smo Versaillesko in druge mirovne pogodbe, ki so za en čas započutile usode evropskih in drugih prizadetih ljudstev.

Mesto demokratične, svobodne Jugoslavije, je nastala monarhistična tvorba pod imenom "Kraljevstvo Srba, Hrvatov in Slovenaca", in ta nova država je dobila reakcionarni režim, kakor več ali manj vse nove dežele, ki so nastale kot posledica mirovniških pogodb, sklenjenih po svetovni vojni.

Mase zavednega delavstva niso bile dovolj pripravljene in jake preprečiti imperialistični mir. Tudi jim je primanjkovalo solidarnosti. Vse, k čemur je vojna pripomogla, je bil padec habsburške in hohenzollernske dinastije in razpad avstro-ogrške monarhije. Med vsemi dogodki med vojno je najvažnejši polom ruskega carizma. Rusija je edina, ki je strmoglavila stari režim in ga nadomestila z režimom delavskega in kmečkega ljudstva.

Po končani svetovni vojni, v kolikor so jo končali zavezniški imperialisti s svojimi grabeškimi pogodbami, so se iz Jugoslovanskega Republičanskega Združenja umaknili vsi elementi, katerim je bil glavni cilj ustanovitev jugoslovanske države. Ta je bila ustanovljena, dasi niti od daleč v tistem smislu, kakor ga je zastopalo J. R. Z. Bolgare, ki so del Jugoslovanov, so pri formiranju jugoslovanske države odločujoči faktorji izključili: v Belgradu so Bolgare enostavno prezrli in ravnali z njimi naprej kot z narodom, ki je Srbiji sovražen in s tem tudi novemu kraljevstvu SHS. Na drugi strani je velik del jugoslovanskega ljudstva in s tem njihovega teritorija postalo plen italijanskega imperializma.

V obstoječih razmerah J. R. Z. ni moglo vršiti istih aktivnosti, kakor prva leta svojega obstanka. Razredno zavedni jugoslovanski delavci, jedro J. R. Z., so se oprijeli z vso vnemo dela v strogo socialističnih organizacijah. Drugi, mlačnejši, so se umaknili vsakemu aktivnemu delu.

Proletariat edini je sila, ki bo pomel s površja sedanji družabni red, kaiti le z odpravo kapitalističnega sistema bo omogočeno ustanoviti družbo pravičnosti in samoodločevanja narodov pride šele tedaj do svoje prave veljave. Da proletariat postane taka sila, ga je treba vzgajati, organizirati in vsposobiti za izvršitev preobrata. V Ameriki vrši to delo v prvi vrsti Jugoslovanska socialistična zveza. V tej so danes koncentrirane aktivnosti zavednega jugoslovanskega delavstva in radi tega je postalo Jugoslovansko Republičansko Združenje v svoji stari tvorbi od svojega zadnjega zbora, ki se je vršil dne 11. in 12. marca 1921, neaktivno. Imenovani zbor je predvidel in se oziral na to situacijo, ki je imela slediti in je z ozirom na ta dejstva sprejel razne zaključke, med drugim tudi resolucijo, poznana kot Skubicova resolucija. Odstavek te resolucije, nanašajoč se na bodočnost J. R. Z., se glasi:

"... Če po dveh letih nastane v starem kraju taka stabilnost, da glavni odbor in centralni odbor prideta do zaključka, da je nadaljno delovanje J. R. Z. nepotrebno, tedaj se odda premoženje Slovenski Narodni Podporni Jednoti in Jugoslovanski So-

cialistični Zvezi z nalogo, da ga odpošljeta takoj jugoslovanskim organizacijam v Jugoslaviji in okupiranem ozemlju, katere so priznale naš program, da ga porabijo v svrhe, v katera so bila sredstva J. R. Z. nabrana."

Na imenovanem zboru J. R. Z. je bilo nadalje zaključeno, da se izvolijo v centralni odbor J. R. Z. in po razpustu J. R. Z. za poverjenišтво njegovega premoženja trije odgovorni člani J. S. Z. in trije odgovorni člani S. N. P. J. To poverjenišтво sestojee kakor omenjeno, ima nalogo izvesti sklepe zadnjih in tekočega zbora J. R. Z.

Zaključki konvencij J. R. Z. določajo, da se morajo sredstva porabiti za namene, za katere so bila nabrana, to je v prid propagande za ustanovitev svobodne, demokratične, republikanske Jugoslavije, v kateri naj bodo združeni vsi štirje jugoslovanski narodi.

V Jugoslaviji, kakor tudi na okupiranem ozemlju (Julijska Benečija), obstoji sedaj več struj, katerih programi so načelno identični s programom J. R. Z., toda te struje danes niso složne. Nasprotujejo si radi podrobnosti v formi države, nadalje imajo različna mišljenja o taktiki in o reševanju socialnih problemov. V takih okolščinah je težko sklepati, med katere skupine se naj razdeli premoženje J. R. Z. Tudi bi se v teh razmerah denarna sredstva J. R. Z., ako bi se odposlala v stari kraj sedaj, ne porabila toliko v svrhu propagiranja programa, kakršnega si je osvojilo J. R. Z., temveč za še večje podnetavanje frakcijskih sporov. To so razlogi, ki nas navajajo storiti sklep, da se v obstoječih razmerah ne pošlje premoženje, katerega stanje je razvidno iz poročila nadzornega odbora in mero-dajnih odbornikov gl. odbora J. R. Z., v stari kraj sedaj, ampak šele tedaj, kadar bodo izgleli, da se bodo sredstva resnično porabila za namene, za kakršne se je J. R. Z. ustanovilo.

Delo za osvoboditev ljudstev, za zedinjenje narodov, za samoodločevanje in za splošne ljudske pravice ne bo prestalo v naših vrstah. Med jugoslovanskim delavstvom v Zedinjenih državah vrši to delo J. S. Z. in njeno glasilo "Proletarec", kakor tudi vsi tisti listi, ki stoje na strani razredno zavednega delavstva. Toda v borbah za pravico in boljšo družabno uredbo pridejo v prvi vrsti v poštev organizacije, ki vodijo take boje. Taka organizacija je za nas Jugoslovanska Socialistična Zveza, sloneča na načelih mednarodnega socializma, delujoča v mednarodnem delavskem gibanju. Njen namen je združevati naše delavstvo in ga vsposobljati za borbo proti današnjemu redu. Ona je v prvi vrsti pozvana utrivati stike z zavednim delavstvom v Jugoslaviji in v vseh tistih krajih, kjer je jugoslovansko delavstvo kompaktno naseljeno. Njeno delo ni samo začasno, ampak trajno. Zato je treba to gibanje našega delavstva tudi gmotno podpirati.

Priznamo važnost, ki jo ima "Proletarec", glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze, za to gibanje. Kakor več ali manj vsi drugi delavski listi, v posesti delavskih organizacij, tako je tudi "Proletarec" navezan na podporo od strani delavstva za svoje vzdrževanje. Zato zaključujemo, da se mu da iz sredstev te organizacije podpora, kolikšna in kako, to naj določi ta zbor po sprejetju te resolucije.

Nadalje zaključujemo, da je potrebno z vsemi našimi močmi podpirati gibanje našega delavstva za izboljšanje svojega položaja. Pri tem mislimo na industrialne boje, kakor je bila splošna stavka premo-garjev leta 1922. V ta namen naj ta zbor sprejme primeren zaključek, da se bo v slučaju nujnosti s pomožno akcijo v prid našega delavstva lahko takoj pričelo.

V pogledu upravljanja premoženja J. R. Z. in bodočega delovanja ter razporeditve sredstev zaključujemo:

1. Da poverjeništvu, sestojede iz treh odgovornih članov S. N. P. J. in treh odgovornih članov J. S. Z., hrani vse premoženje ki ostane od na tem zboru razpuščene organizacije J. R. Z. po odbitju vseh izplačil, odobrenih na tem zboru.

2. Poverjeništvu premoženja J. R. Z. ima nalogo dobiti v Ljubljani zanesljivo osebo ali več oseb, katerih naloga bo varovati interese deleža \$10,000 (K 1.507.500), ki ga ima J. R. Z. v Blasnikovi tiskarni v Ljubljani.

3. Poverjeništvu ima v razporazumu s prizadetimi odbori JSZ. in SNPJ. polno moč v slučaju potrebe, to je, kadar nastanejo v starem kraju vidni znaki uspešnega gibanja doseči boljše državno tvorbo, v katerem bi sodelovale vse važnejše delavske organizacije v starem kraju, razpolagati z vsemi sredstvi pod upravo poverjeništvu. Vsako gibanje, ki bi se ga podpiralo s tem fondom, pa mora biti v soglasju z načelno izjavo in s programom J. R. Z.

4. Pri razpolaganju premoženja, pod upravo poverjeništvu, odločajo poverjeniki v soglasju sklepov tega zbora, za svoje delo pa so odgovorni:

a) člani poverjeništvu od SNPJ. glavnemu odboru SNPJ. in

b) člani poverjeništvu od JSZ. eksekutivi JSZ.

5. Vsak sklep poverjeništvu, ki se tiče razpolaganja s sredstvi ali podvzemanja večjih akcij, mora biti ratificiran od večine eksekutive J. S. Z. in od večine celokupnega gl. odbora S. N. P. J.

6. Poverjeništvu naj zaeno z drugimi prizadetimi faktorji po svoji najboljši moči zasleduje potek razmer in pomaga pri vsakem delu, ki soglašja z nameni, za katere se je ustanovilo J. R. Z.

7. Poverjeništvu se konstituira sledeče: Tajnik, blagajnik in štirje odborniki, ki vsi skupaj tvorijo odbor šestih poverjenikov in upraviteljev premoženja J. R. Z. Tajnik in blagajnik sta pod varščino, kakršno določijo seja poverjeniškega odbora. Listine poročila hrani eno nadzorni odbor SNPJ. in drugo nadzorni odbor JSZ. Izplačila (čeke) podpisujeta blagajnik in tajnik. Pravico glasovanja imajo vsi poverjeniki.

8. V slučaju odstopa ali izključenja katerega poverjenikov iz SNPJ. ali JSZ., se ga smatra avtomatično izključenega tudi iz poverjeništvu premoženja J. R. Z. in na njegovo mesto izvoli prizadeti glavni odbor takoj drugega člana iz svoje srede.

9. O vsem delovanju in aktivnostih poverjeništvu se od časa do časa podajajo pismena poročila gl. odboru SNPJ. in eksekutivi J.S.Z. Meseca januarja vsako leto pa se mora vsakemu omenjenih odborov podati poročilo o stanju premoženja in o aktivnostih poverjeništvu tekom leta.

10. Kadar potrebno, pregledajo poslovanje poverjeništvu in njegovo finančno stanje dva člana nadzornega odbora SNPJ. in dva člana nadzornega odbora JSZ.

Brat Godina predlaga, naj se resolucija br. Zajca načeloma sprejme.

Predlog podpisan.

Odpri se razprava o poedinih točkah resolucije, ki jih čita br. Zajec.

Pri odstavku resolucije, ki se tiče ratificiranja sklepov poverjeništvu od strani gl. odbornikov S. N. P. J. in J. S. Z. stavi br. Petrich predlog, naj se dotični odstavek radi morebitne poznejše komplikacije črta. Razprave se vdeleži več članov. Pri glasovanju pa predlog s 7 proti 6 glasovi propade.

S tem je resolucija br. Zajca sprejeta v celoti.

Na vprašanje predsednika, če ima še kdo kakšno resolucijo ali predlog, ki bi se nanašal na predajo premoženja J. R. Z., vstane br. Bartel Yerant in prečita resolucijo socialističnega kluba št. 211, ki se glasi:

RESOLUCIJA

Predložena izredni seji organizacije J. R. Z. dne 21. oktobra 1922 v Chicagi, Ill.

Članstvo socialističnega kluba št. 211 J. S. Z. v Aliquippi, Pa., na redni seji dne 15. oktobra 1922, predlaga in sugestira izredni seji J. R. Z. v Chicagi, Ill., sledeče:

1. Kot bivši aktivni člani J. R. Z. — to se pravi plačujoči redne mesečne prispevke za J. R. Z. — žele, da se delni sklad J. R. Z., ki je na roki in je bil nabran po večini od delavcev, in sicer svoto \$4,000.00 rezervira za pomoč slovenskim premogarskim štrajkarjem v W. Moreland, Somerset in Fayette Counties, Pa., ki so še vedno na štrajku in se bojujejo za svoje človečanske pravice proti trdovratnim in autokraličnim operatorjem, s pridržkom, če ostanejo razmere v navedenih okrajih še nadalje take in bodo podpore potrebni. V ta namen naj poverjeništvu bodočega upravljanja imovine J. R. Z. uvede preiskavo in organizira pomožno akcijo. Poleg tega predlagamo, da se vse ostalo premoženje J. R. Z. izroči listu "Proletarcu za socialistično propagando, to je legalne namene.

2. Mi smatramo, da je okoli dve tretjine fonda J. R. Z. že porabljenega v svrhe za katere je bil denar nabran, da pa ni bilo zaželjenega uspeha, je bržkotne krivda v tem, ker narod v stari domovini še ni zrel za tako akcijo. V spomin si lahko pokličemo podobne finančne ustanovne organizacije kot je bila Slovenska Liga in Zavetišče. Kje je danes ta liga in kje Zavetišče? Morda zna za vse te organizacije samo par oseb, ki so dali v te namene. V dejstvu pa se ne izvaja iz teh organizacij za tiste, ki so prispevali nič, čeprav se nahaja morda denar na varnem mestu.

3. Zima se bliža, noči postajajo mrzle, a družine premogarjev, ki so na štrajku, morajo vzlic temu prebivati v šotorih. Otroci prosijo kruha, obleke, krov za prenočišče pa je rjuha namesto trdne strehe.

Naš klub torej želi, da izredna seja J. R. Z. v Chicagi te reči upošteva in se napram temu ravna, kakor je izraženo v točki 1 te resolucije.

4. Članstvo kluba št. 211 J. S. Z. je pooblastilo sodruga Bartol Yeranta, da to resolucijo zastopa in gleda, da pride na seji J. R. Z. do konkretnega zaključka in odborenja.

Končno izjavlja klub št. 211 J. S. Z., da prevzame radi morebitne kritike za tak sklep vso odgovornost na se.

Za socialistični klub št. 211 J. S. Z. Aliquippa, Pa.,
Stephen Ogrizek, predsednik seje,
Bartel Yerant, tajnik. Pečat kluba.

K tej resoluciji pojasni brat Yerant položaj nekaterih štrajkarjev v tamkajšnjih okoliših in apelira, naj se za dotične okraje odmeri svoto za podporo, ki je naznačena v resoluciji kluba.

Brat Zornik pojasnjuje istotako razmere v premogarskih okrajih v Pennsylvaniji. Iz njegovega izvajanja je posneti, da so tamkajšnje štrajkovne razmere radi kapitalističnega terorja precej zamotane. Njegove mnenje je, naj se kaj ukrene s pomočjo gl. odbora SNPJ.

Br. Godina pravi, da dobiva urad SNPJ. mnogo pisem, ki se nanašajo na štrajkovne razmere v Pennsylvaniji. Iz njih je razvidno, da so štrajkovne razmere tamkaj res zelo zamotane, radi česar je tudi zelo težko sklepati kako in kaj glede podpore. Apeli, ki prihajajo, so zelo mnogovrstni, in če bi hoteli vsem pomagati, bi morali imeti stotisoče dolarjev na razpolago. Najtežje pri vsem pa bi bilo organizirati razdelitev, ki naj bi bila pravična. Najenostavnejše bi bilo seveda pošiljati podporo na premogarsko organizacijo, toda kdo ve, koliko bi dobili od tega naši premogarji.

Brat Zavertnik pravi, da se čisto lahko reče, da na stavki še okrog 85.000 premogarjev, ni pa zato, da se da kakšna svota premogarski organizaciji. Na vsak način bi bilo treba organizirati posebno pomožno akcijo s strani SNPJ, in JSZ. Koliko naj bi se dalo v ta namen za začetek, se lahko določi pozneje.

Brat Yerant izjavlja, da vključuje v štrajkarje tudi premogarje v W. Va.

Brat Aleš pojasnjuje, da je glede podpore sploh težko odločati, ker je toliko prizadetih krajev. Če določimo kaj za Pennsylvanijo, bi prišli nato z enakim apelom tudi iz Kansasa in od kod drugod. Treba bo najti nekaj dalekosežnejšega.

Brat Tauchar je mnenja, naj seja določi gotovo vrsto za slučaje, ki se navajajo v resoluciji socialističnega kluba št. 211, češ da se je seja že precej oddaljila od zadeve, ki je na dnevnem redu.

Brat Oven pravi, da je res še mnogo premogarjev na štrajku. Težava pa je razbrati, kako se ti štrajki vodijo in kaj so sploh. Po nekaterih krajih vodi unija štrajk resno, po drugih ne. Prav zato pa je težko določati podporo. Podpora ne bi bila preobsežna, če bi znašala \$300.000. Predvsem bi bilo mogoče, da podvzame kako večjo akcijo glede podpore prizadetih štrajkarjev SNPJ., ki je v tem štrajku najbolj prizadeta. To se lahko izvrši v zvezi z J. S. Z. Radi tega predlaga:

naj se da iz blagajne J. R. Z. \$1.500 ter ob enem organizira pomožno akcijo za prizadete štrajkarje v Pennsylvaniji in v W. Va.

Brat Godina pojasnjuje še enkrat, da je štrajkovni položaj v Pennsylvaniji tako zamotan, da je težko sklepati, kje je štrajk in kje ni. Razpoloženje je na vse strani tako, kakor da je štrajk na vseh straneh, med tem ko govore razna poročila vendar drugače. Če je mogoče dognati, kje je štrajk na organizirati stvar tako, da bi bila razdelitev pravična, tedaj naj se kaj da.

Br. Luchich meni, da so bili pennsylvanski premogarji v začetku štrajka po večini neorganizirani, zato je bil pitek štrajka tudi tako neodrejen in kaotičen. Dolžnost naša bi bila, naj se jim po možnosti pomaga moralno in materialno. Prav sedaj pride v poštev seveda materialna pomoč, radi tega je mnenja, naj se dovoli za začetek pomožne akcije \$2000 namesto \$1.500 kot se glasi predlog br. Ovnja.

Br. Zornik pojasnjuje še enkrat razmere, ki obstajajo sedaj pod pritiskom kapitalističnega terorja v Pennsylvaniji, vsled česar štrajk ne poteka tako, kakor bi bilo želeli. Priporoča, naj bi ustanovila SNPJ. poseben štrajkovni assesment, odbor pa, ki se izvoli da preiskuje zadeve štrajkov in podpore naj potem podpore razdeli kakor bo našel da je potrebno. Poleg tega naj bi ta odbor gledal, da dobe štrajkarji v roke Proletarca, kajti najizdatnejša in najtrajnejša pomoč delavcem na štrajku in izven štrajka je delavska izobrazba, iz nje bo prihajala solidarnost in boljše poznavanje delavskih interesov, ki so predpogoj vsem delavskim uspehom.

Br. Zajec pravi, da je težko določati o tej podpori, ker je toliko prizadetih krajev. Če damo v Penno \$1.500, bo to samo kaplja v morje. Poleg tega je težava glede pravične razdelitve, kakor so omenili že drugi. Pomagajmo jim moralno in ustanovimo pred vsem organizacijo, ki bo vodila pomožno štrajkovno akcijo za kakršnikoli štrajk kjerkoli. To delo bi se potem izvajalo sistematično in ne sporadno, kakor sedaj.

Br. Zalaznik pravi, da je težko pomagati, ko so sredstva za razno pomoč tako majhna. Naša prva dolžnost bi bila dati masi izobrazbe, in ko jo dobi, bo v vsakem slučaju štrajka lažje razumevala in presojala situacijo. Delavci morajo razumeti kaj pomeni razredni boj. Na ta način si bo delavstvo znalo pomagati prvič v vsakdanjih bojih, drugič bo

pa spoznalo, da so njegove tirjatve večje kot samo malo večja plača in skrajšanje delovnih ur — spoznalo bo, da je treba odpraviti sedanji kapitalistični sistem! Naša naloga je torej vzgajati, radi tega damo nekaj tisočakov Proletarcu, ki goji delavsko zavest in solidarnost, pa bo štrajkovna podpora prav dobro investirana.

Br. Tauchar meni, da stoji zadeva še vedno tam kjer je bila. Treba je nekaj zaključiti. Zagovarja resolucijo soc. kluba št. 211. Čisto pravično bi bilo pravi, če se da dotičnikom, ki so svoječasno prispevali v fond J. R. Z., nekaj sedaj nazaj, ko so v gmotni stiski.

Udovich je zato, da se zadeva preda poverilnemu odboru, ki naj tak fond organizira v smislu stavljenih predlogov.

Oven ponovno utemeljuje svoj predlog — Je zato, da se poverjeništvu obrne za sodelovanje z drugimi organizacijami, ki naj sporazumno organizirajo nekaj stalnega za vse take akcije v slučajih stavk. Vršile naj bi se na podlagi sistema, kakor na primer pomožna akcija v prid Rusije. Z denarjem, nabranim v ta fond, naj bi se nakupila živila in se jih razdelilo med najpotrebnejše.

Tauchar vztraja, da je treba nekaj takoj ukreniti v ta namen za prizadete kraje v Pennsylvaniji.

Zornik povdarja, da je z našimi sredstvi težko zadostno pomagati. Veliko važnejše se mu zdi širiti med delavstvom socialistično vzgojo, zato naj se pošiljajo v razne kraje zavitki "Proletarca", ki se naj ga razdeli med delavce. V boju za izboljšanje delavskega položaja potrebujemo zavednih delavcev, pa ne bo toliko neuspešnih stavk, ki imajo za posledico nepopisno mizerijo.

Zajec pravi, da razume željo vseh navzočih res pomagati bednim v stavkovnih okrožjih in mu je samo žal, da so naša sredstva tako omejena. Če bi imeli \$50.000, ki to ne odpravilo bede niti v enem okrožju. Če se da kakšne delavski organizaciji za širjenje razredne zavednosti par tisoč dolarjev, se ji s tem tudi v resnici pomaga. Če se da enaka vsota podpore potrebnim stavkarjem, ne bo mnogo pomagano njim niti gibanju. Navajajo dvome, da se more takoj organizirati pomožno akcijo, ki bo izdatna; to vzame čas, oglašja s tistimi, ki priporočajo, naj se organizira nekaj trajnega. — Naredi naj se na primer zaključek, da se izda gotovo vsoto v stavkovni fond, poverjeništvu pa naj se da nalogo preiskati, ako bo stavka trajala še naprej in medtem se obrniti s sodelovanjem tajniškega urada J. S. Z. na društva in klube vseh organizacij in apelirati nanje za prispevke v prid stavkarjem.

Na podlagi te debate je bil sprejet sledeči predlog, ki se ga vključi k resoluciji brata Zajca k odstavku, ki se tiče podpiranja našega delavstva v industrijskih bojih:

"Iz blagajne J. R. Z. se določi vsota \$1.500 v stavkovni fond. Poverjeništvu pa naj s sodelovanjem tajništva J. S. Z. organizira kampanjo za nabiranje prispevkov pri vseh društvih in klubih naših organizacij na način, ki se mu bo zdel najuspešnejši. Pohiranje prispevkov v prid stavkarjem naj se organizira tudi pri posameznikih, potom listov, nabiralnih pol in na druge mogoče načine. Za delitev podpore naj prizadeti faktorji skrbijo, da jo dobe najpotrebnejši in sorazmerno v vseh prizadetih krajih enako. Takšna akcija naj se podvzame, kadar koli je večje število našega delavstva prizadetega v stavki, kakor je bila naprimer stavka premogarjev v tem letu."

S tem je bila debata o resoluciji socialističnega kluba v Aliquippi in o organiziranju stavkovnega fonda zaključena.

Godina prečita list br. Jack Kotarja, iz Aliquippe, Pa., v katerem ima dotičnik razna priporočila in nasvete. Se vzame na znanje.

Preide se na razpravo o določanju vsot v podporo Proletarcu in v druge namene za pojačanje delavskega gibanja.

K stvari govori več navzočih, ki izražajo različna mnenja.

Godina predlaga, naj se da Proletarcu \$2,500 in vse obresti, ki se iztekajo iz naloženega denarja in vrednostnih papirjev tukaj in v starem kraju, v posesti JRZ. Dostavlja, da se naj iz te obresti najprvo plačajo eventualni stroški poverjeništvu in šele ostalo naj dobi Proletarec.

Zavertnik pravi, da soglaša s tem, da se Proletarcu nakaže podpora. Toda daje naj se jo v manjših vsotah. Le za začetek naj bi bila malo večja. Je za plačevanje v obrokih radi tega, da se ima nad poslovanjem pri Proletarcu nekaj kontrole in pregleda v gospodarstvo pri listu.

Ne reče, da je tam slabo gospodarstvo, vendar je dobro, da se vodi o njem kontrola in računi. Gledati je namreč treba, da se postavi list na lastne noge. Za prvič naj se da malo več, pozneje pa obresti od naloženega denarja tukaj in v starem kraju.

Brat Udovich predlaga, naj dobi Proletarec \$3,000 in obresti, ki se iztekajo iz naloženega denarja na banki v Ameriki in v Blasnikovi tiskarni v Ljubljani.

Brat Tauchar se strinja s predlogom brata Udovicha.

Brat Luchich se istotako strinja s predlogom brata Udovicha, priporoča, pa, naj se da nekaj podpore tudi glasilo srpske sekcije J. S. Z., listu Budućnost, ki je začel pred kratkim izhajati v Detroit, Mich. in ima težak začetek. Načela, ki so zapopadana v izjavi J. R. Z. je sprejela tudi srpska sekcija J. S. Z.

Brat Godina popravlja svoj predlog v toliko, da se da obema listoma \$3,000, in da dobi Proletarec \$2,500, Budućnost pa \$500. Vpraša brata Udovicha, če sprejme ta dodatek v svoj predlog. Brat Udovich vstraja pri svojem predlogu.

Brat Oven predlaga, da dobi list Budućnost \$500. Ker ni nobenega ugovora, da predsednik predloge, kakor so bili stavljeni na glasovanje.

Prvi pride v poštev predlog brata Udovicha. Predlog sprejet z 12 proti enemu glasu. Predlog brata Godine dobi en glas.

Nato pride na glasovanje predlog brata Ovna, da dobi list Budućnost \$500. Predlog brata Ovna sprejet soglasno.

Brat Godina predlaga, naj se vsota \$60,80, odrejena za osirotele otroke v Jugoslaviji odpošlje, kakor hitro se dobe potrebne informacije, na pristojno mesto. Predlog sprejet.

Dalje predlaga br. Godina, naj bodoči tajnik dobi od lista Republika v Srbiji, podatke, kaj je s tistimi 80 delnicami, ki so bile svoječasno na ime J. R. Z. za poslano svoto \$500. Predlog sprejet.

Razprava o inventariu J. R. Z.

Brat Godina vprašuje, kaj naj se izvrši z inventarjem J. R. Z., to je s pisalnimi stroji, mizami in stolmi ter drugo ropotijo, ki je tukaj.

Popis teh reči je kakor sledi:

- 4 pisalne mize,
- 10 navadnih stolov,
- 3 stoli z naslonjalom,
- 2 pisalna stroja,
- 1 električna svetilka,
- 1 mimiograph,
- 2 jekleni shrambi za akte,
- 1 miza za zavijanje paketov,
- 1 sprava s predali za časopise.

Br. Godina predlaga, naj se cena inventarju vsled obrabljenosti zniža za 50%, tako da bi znašala skupna vrednost inventarja v tem času \$325,00. Predlog sprejet.

Br. Zajec predlaga, naj predložijo odborniki svoja računa za poslovanje, ne všteti dnevnic za to sejo. Sprejeto.

Odborniki predložijo na to račune, ki se glasuje. Br. F. Godina za tajništvo in pota dveh let. \$50,00.

Br. Fred. Zalaznik za štirikratno selitev pisalne mize 15,00

Br. Zalaznik za delo v zvezi izgubljenih paketov in razpuščanja Commercial Boarda

J. R. Z. 100,00

Brat Gottlicher za pomožnega tajnika dve leti in vožnje 10,00

Br. Tauchar predlaga, naj dobe vsi drugi odborniki za vso dobo dveh let po \$7,00, tisti pa, ki se niso odzivali sejam, ne dobe nič. Predlog sprejet.

Br. Zajec predlaga, naj se plača vsem tej seji navzočim po \$5 dnevnic.

Br. Tauchar predlaga, naj se plača po \$7,00 Taucharjev predlog sprejet.

Br. Godina predlaga, naj sprejme odslej za prejšnjo vso odgovornost za premoženje razpuščene J. R. Z. poverjeniški odbor. Predlog sprejet.

Preide se na razdelitev pohištva odnosno inventarja J. R. Z.

Br. Pogorelec predlaga, naj dobi 1 pisalno mizo, 1 stol z naslonjalom, mimiograph, 10 navadnih stolov, mizo za zavijanje paketov, spravo s predali za časopise in 2 jekleni spravi za akte Proletarcev. Kajti Proletarec bo vodil itak skrb za stike v zvezi tu razpuščenega gibanja J. R. Z. pozneje s starijim krajem. Predlog sprejet.

Br. Petrich predlaga, naj dobi J. S. Z. pisalno mizo s pokrovom in stol, ker je sedanja radi večkratnih selitev precej obrabljena. Predlog sprejet.

Br. Zornik predlaga, naj dobi en pisalni stroj. Br. Oven, za nagrade njegovih potov, ki jih je imel za J. R. Z. Sprejeto.

Br. Godina predlaga, naj ostane ena pisalna miza, en stol in pisalni stroj za tistega, ki bo bodoči tajnik poverjeništvu. Predlog sprejet.

Br. Godina predlaga, naj se stvari, ki niso več za uporabo proda starinarju. Sprejeto.

Dalje predlaga Godina, naj se nabavi nekaj za boj, kamor se shranijo akti razpuščene organizacije J. R. Z. Sprejeto.

Br. Petrich predlaga, naj se poverjeniški odbor konstituirata najkasneje 1. decembra 1922. Sprejeto.

Br. Zajec predlaga, naj se doda točki 9 resolucije še dodatek, da so pregledovalci računov poverjeništvu 2 člana nadzornega odbora J. S. Z. in 2 člana nadzornega odbora S. N. P. J. Sprejeto.

Br. Tauchar predlaga, naj se objavi zapisnik seje kakor tudi finančno poročilo v Proletarcu in v Prosveti. Sprejeto.

Br. Godina predlaga, naj se nagradi zapisničarja te seje poleg dnevnic z \$10. Sprejeto.

Br. Zajec predlaga, naj bi bil zapisnik obširen in pregledan predno se ga objavi po štirih članih te seje. Sprejeto.

V odbor za pregledanje zapisnika so predlagani bratje Udovich, Zajec, Oven in Tauchar. Sprejeto vsi, in ker ni ugovora, jih predsednik proglašuje potrjenim.

Brat Oven predlaga, naj dobi predsednik poleg dnevnic za svoje dveletno poslovanje \$3,00, tako da bo znašala njegova dnevnicca \$10 namesto \$7, kakor drugih odbornikov.

Sestra Udovich predlaga, naj dobi v celoti \$15,00.

Brat Tauchar predlaga, naj dobi v celoti \$12,00. Predlog br. Taucharja sprejet.

Brat Zajec predlaga, naj ima izvoljeni ali potrjeni odbor in poverjeništvu za pregledanje zapisnika pravico soditi, kaj naj gre v zapisnik in kaj ne. Predlog sprejet.

Ker je s tem dnevni red zbora izčrpan, zaključil br. Aleš zborovanje J. R. Z. s primernim pozdravom zahvaljujoč se navzočim za delo, ki je moralo biti izvršeno, kakor je zaključil zadnji zbor J. R. Z. ob 8. zvečer.

Frank Petrich, zapisnikar te seje.

75 let stara, in kaj jo drži v dobrem zdravju.

Gospa Josie Botcha, Iola Kans., nam piše z dne 23. oktobra 1922: "Sedaj sem 75 let stara in Trinerjevo zdravilno grenko vino me drži pri dobrem zdravju. Čudim se, zakaj se drugi ljudje ne brigajo dovolj za svoje zdravje in ne rabijo tega izvrstnega zdravila." Res, to je prava gola resnica: Mnogi ljudje se zelo zanimajo za politiko, potrošijo mnogo časa pri raznih društvih, a jako malo se brigajo za svoje telo. Najpoglavitejšje načelo zdravja je držati telo prosto vsake nevarne snovi, v kateri se goje in množe razni bacilli. Trinerjevo zdravilno grenko vino čisti črevesje in ga obenem tudi ojači. Slaba prebava, vetrovi, slab okus, glavobol, vse to izgine, če je telo čisto. Vprašajte vašega lekarnarja ali pa trgovca z zdravili za Trinerjevo zdravilno grenko vino, kakor tudi druga izvrstna Trinerjeva zdravila, kot Trinerjev Liniment za revmatizem, nevralgijo, bol v križu, zvinjenje in otekline, ali Trinerjev Cough Sedative za prehlade in Trinerjev Antiputrin za vnetje grla ali boleče čeljusti.

"Vsak narod ima nesporno pravico, da se vlada tako, kakor hoče biti vladan po mnenju večina naroda." — W. Ostwald.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAMFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Ameriški Družinski Koledar 1923 je izšel

Vsebuje povesti, zgodovinske podatke, nad petdeset ilustracij, članke, razprave, pesmi, igro itd.

Bogata, izbrana
vsebina

Vežan v platno
stane 75 centov

Naslov:

PROLETAREC
3639 W. 26th St.
Chicago, Ill.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvanajstih družtvu Frostomislec, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in četrto nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

***

Za delavca je tako potrebno, da čita delavski list, kakor da se umiva, kopa, da ima oprano perilo in osnaženo stanovanje.

NAROČAJTE "BUDUČNOST".

Srbska sekcija Jugoslovanske socialistične Zveze izdaja "Budučnost", srbsko-hrvatsko glasilo J. S. Z., ki izhaja v Detroitu, Mich., kot tednik.

Priporočajte hrvatskim in srbskim delavcem da se naročajo na "Budučnost". Skrbite, da hrvatski in srbski člani v slovenskih klubih naročijo na ta list. Uspeh lista je odvisen od cirkulacije. Čim več naročnikov, večji bo uspeh.

Naslov lista je:

"BUDUČNOST", 5424 Russell St., Detroit, Mich.

Naročnina: Za celo leto \$2; za pol leta \$1. Za inozemstvo \$3 za celo leto, \$1.50 za pol leta.

TAJNIKOM KLUBOV J. S. Z. NA ZNANJE.

Vsa pisma, denarne nakaznice in vse za devet tičoč se Jugoslovanske socialistične zveze, je pošiljati v naprej na sledeči naslov:

Frank Petrich, 3639 W. 26th Str., Chicago, Ill., ker je urad J. S. Z. preseljen v Proletarčeve prostore.

Tajništvo J. S. Z.

Ako si želite nabaviti knjige socialne, povestne ali kake druge vsebine, jih naročite od Proletarca. Eventualni dobiček od prodaje knjig se porabi za pokrivanje stroškov pri listu.

Severova zdravila yzdržujejo zdravje v družinah.

KAŠELJ

je vendar neprijeten znak in se ga ne sme zanemarjati. Uživajte

SEVERA'S
COUGH BALSAM,

kateri olajša kašelj te odvrti mnogo trpljenja. Je ravno tak dober za odrasle kakor za otroke.

Cena 25 n 50 centov.

Vprašajte po lekarnah.

SEVERA'S
COLD AND GRIP TABLETS

zoper prehlad, gripo in za odpornost pri glavoboli vsled prehlada

Cena 50 centov.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

LAWNDALE
CLOTHING HOUSE

3649-51 W. 26th Street,
CHICAGO, ILL.

Priporoča Slovencem svojo bogato zalogo moških in deških oblek, srajc, klobukov, čepic, ovrtnikov, spodnje obleke itd. itd.

Cene zmerne — Postrežba točna.

SLOVENSKA
BANKA

Zakrajšek & Češark

70 — 9th Ave.,
New York City

pošilja denar v stari kraj hitro, zanesljivo in po nizkih cenah,

prodaja vozne listke za vse važne prekomorske linije, in

opravlja vse druge posle, ki so v zvezi s starim krajem.

Postrežba točna in solidna.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.